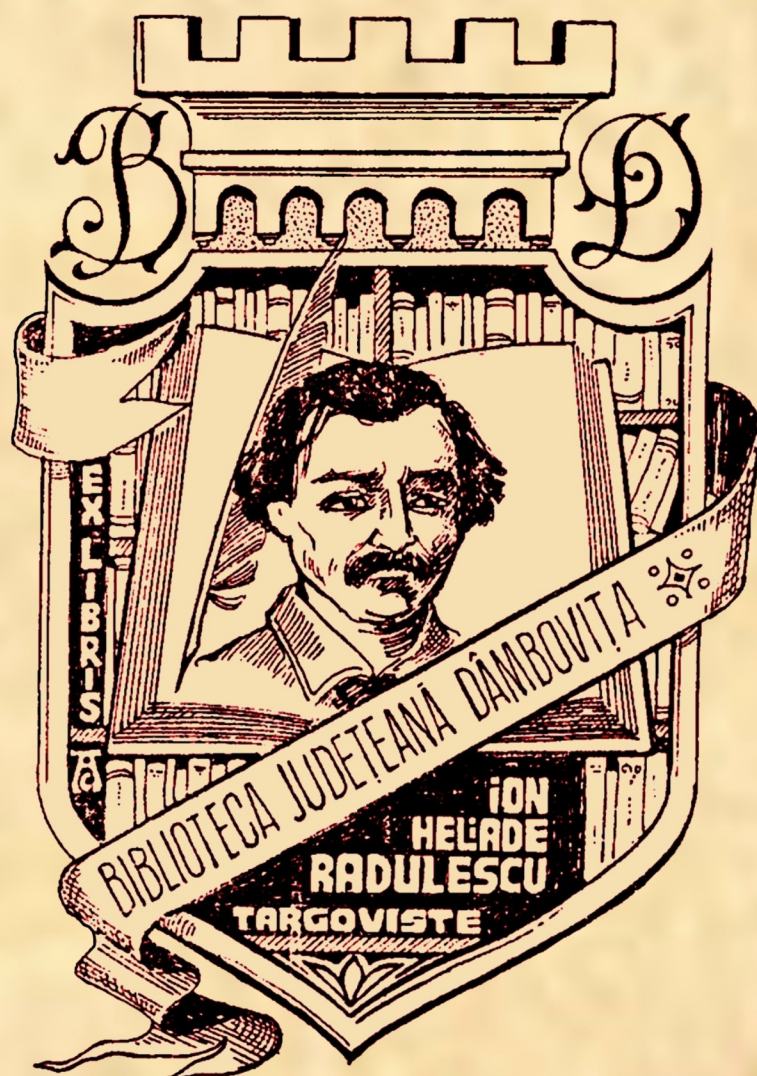
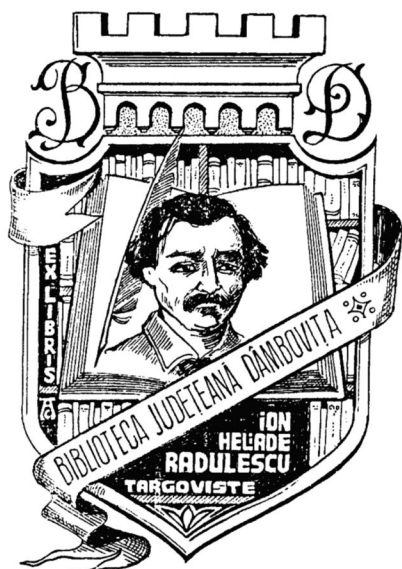

CURIER

Revistă de cultură și bibliologie

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița
Târgoviște • An XXI – Nr. 2 (42) 2015

Colectivul de redacție

Director fondator:

Conf. univ. dr. Victor Petrescu

Redactor-șef:

Prof. univ. dr. Agnes Erich,
director Biblioteca Județeană „Ion
Heliade Rădulescu” Dâmbovița

Seniori editori:

Prof.univ.dr. Radu Ștefan Vergatti
Dr. Gheorghe Buluță

Redactori:

Dr. Alexandru Ștefănescu
Vlăduț Andreescu
Daniela Iordache

Procesare computerizată:

Ileana Faur
Mariana Briceag

Tehnoredactare:

Ioan Alexandru Muscalu

Redacția și administrația:

Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița, 130018
Tel. 0245 612 316
Fax 0372 870 442
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura **Bibliotheca**

Str. Nicolae Radian, bl. KB2/3
Târgoviște, Dâmbovița
Tel./fax 0245 212 241
www.bibliotheca.ro
biblioth@gmail.com

DATE CONTACT SECȚII

- **Director**
Prof. univ. dr. Agnes Erich
eagnes@bjdb.ro
- **Secretariat**
office@bjdb.ro;
biblioteca_județeană_dâmbovița@yahoo.com
tel. 0245 612 316
fax 0372 870 442
- **Secția Împrumut Adulți**
imprumutadultisectie@yahoo.com
tel. 0732 100 453
- **Sala de Lectură**
lecturabjdb@yahoo.com
- **Secția Periodice**
sectiaperiodice@yahoo.com
- **Secția Multimedia-Internet**
sectia_de_arta@yahoo.com
- **Secția Tehnico-Științifică**
sectiatehnica@yahoo.com
- **Secția Colecții Speciale**
colectiispeciale@yahoo.com
- **Compartiment Dezvoltare, evidență,
prelucrarea colecțiilor**
evidentabjdb@yahoo.com
- **Metodic**
vladut_andreescu@yahoo.com
- **Filiala pentru Copii**
„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”
sectiapentrucopii@yahoo.com
tel. 0245 634112
- **Secția Carte în Limbi străine**
tel. 0372 740 621
- **Centrul de Informare Comunitară și Europeană**
EUROPE DIRECT Târgoviște
office@edtargoviste.ro
www.edtargoviste.ro
tel. 0345 100 581
fax 0345 100 582

ISSN 1223-9712

4 177 1223 147 1002

CUPRINS

EDITORIAL

- **Mesajul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nifon cu ocazia ediției a XIV-a a Salonului Editorial „Ion Heliade Rădulescu”,** ÎPS dr. Nifon Mihăiță, Arhiepiscop și Mitropolit al Târgoviștei / 2

INTERFERENȚE CULTURALE

- **Casa domnească brâncovenească din localitatea Potlogi,** Radu Ștefan Vergatti / 3
- **Refugiați militari polonezi în tabăra de la Comișani, județul Dâmbovița (1939-1940),** Cornel Mărculescu / 6
- **Maria Cantacuzino,** Radu Moțoc / 12

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- **Cultura informației, cultura & competența profesională,** Gheorghe Buluță / 15
- **Biblioteca vie – o șansă să cunoști și să te cunoști,** Claudia Chebac / 19

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- **Salonul Editorial „I.H. Rădulescu” ediția a XIV-a,** Daniela Iordache / 21
- **Zilele Bibliotecii „Târgoviște” – moment istoric pentru comunitate,** Ludmila Gajos / 23
- **Echipa de teatru forum de la Biblioteca Județeană Dâmbovița,** Vlăduț Andreescu / 25
- **Biblioteca Orășenească Titu susține educația permanent,** Nicoleta Liliana Grigorescu / 27
- **Biblioteca Pietroșița... la pas cu educația nonformală,** Elena Negulescu / 28
- **Susținem cultura în educație!,** Denisa Bodi / 29

PATRIMONIU

- **Colecțiile speciale. Concept, organizare, dezvoltare,** Victor Petrescu / 30
- **Carte românească de secol XVII din colecțiile Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița,** Agnes Erich / 34
- **Carte străină de secol XVII în colecțiile Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița,** Alexandru Ștefănescu / 39

REMEMBER

- **Christache Georgescu – preocupări istorice și culturale,** Victor Petrescu / 41

TABLETA DE SCRITOR

- **Costache Olăreanu și Târgoviștea,** Victor Petrescu / 42

TINERE CONDEIE

- **Cu ce drept?,** Iulia Alexandra Predescu / 44

**Mesajul Înaltpreasfințitului Părinte
Arhiepiscop și Mitropolit Nifon
cu ocazia ediției a XIV-a a Salonului Editorial
„Ion Heliade Rădulescu”
– Târgoviște, 4 septembrie 2015 –**

Organizarea Salonului Editorial „Ion Heliade Rădulescu”, de către Biblioteca Județeană Dâmbovița, reprezintă un eveniment spiritual și cultural important pentru istorica Cetate de Scaun munteană, fiind un moment de celebrare a cărții, un omagiu adus vechiului centru tipografic de la noi și o oportunitate de a promova cultura românească și universală.

Evident reper cultural și spiritual, Biblioteca Județeană Dâmbovița este o instituție dinamică ce dovedește o mare vitalitate și efervescență creatoare, concentrând experiențele vieții intelectuale locale, cotidiene, și oferind o generoasă deschidere spre marea cultură a lumii.

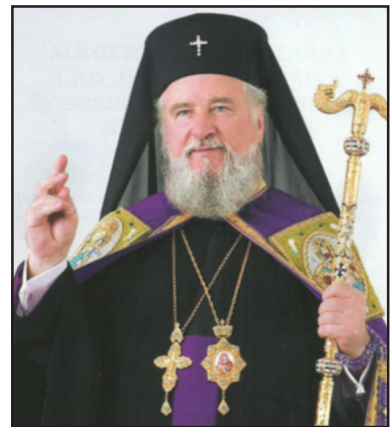
Cu această ocazie, doresc să amintesc de bunele și rodnicele relații dintre Arhiepiscopia Târgoviștei și Biblioteca Județeană Dâmbovița, mai ales în derularea unor importante proiecte spirituale și culturale, dar și intensa și dinamica activitate a Bibliotecii în ambientul cultural târgoviștean.

Organizarea Salonului editorial ne dăruiește o mărturie a felului în care este aprofundată spiritualitatea creștină și cultura românească, an de an, alături de importanta contribuție a acestor două domenii la construirea și păstrarea identității noastre naționale și europene.

Cultura reprezintă totalitatea aprofundărilor spirituale ale unei națiuni, precum și un important mijloc de a transmite valorile imprescriptibile ale umanității, așa cum au fost ele oferite firii umane de către Creator. De aceea, celebrarea de astăzi are în centrul ei cartea, ca simbol al aprofundării spirituale și culturale, bine știut fiind faptul că prin intermediul demersului cultural putem să apreciem la justa valoare trecutul și opera înaintașilor noștri, dar putem înțelege, în mod optim, prezentul și privi cu încredere și speranță spre viitor.

Invocând milostivirea lui Dumnezeu asupra ostenitorilor instituției dumneavoastră, vă doresc multă sănătate, pace, bucurie și rodnice realizări!

Cu binecuvântări,

ÎPS dr. Nifon Mihăiță
Arhiepiscop și Mitropolit al Târgoviștei

INTERFERENȚE CULTURALE

CASA DOMNEASCĂ BRÂNCOVENEASCĂ DIN LOCALITATEA POTLOGI

Ținând seama de titlul articolului și de caracterul revistei, editată și publicată de dra. Prof. Agnes Terezia Erich – directoare a Bibliotecii Județene din Dâmbovița „Ion Heliade Rădulescu”, am căutat să respect dictonul latin *non multa, sed multum*.

Casa domnească din localitatea Potlogi de pe teritoriul Jud. Dâmbovița a fost ridicată de Constantin vodă Brâncoveanu (1688-1714). După ce, înainte de a deveni domn, când era spătar, a dobândit stăpânirea asupra moșiei și caselor boierești care aparținuseră altădată jupâniței Dragna, măritată cu postelnicul Dima (înhumată, împreună cu soțul ei și cu fetele lor Voica și Stanca la Mănăstirea Brâncoveni), Constantin Brâncoveanu a construit biserica cu hramul Sf. Dumitru și și-a pus problema înălțării în Potlogi a unei case domnești. Locul a fost bine ales. Se găsea la intersecția unor mari drumuri: cel de la București la Târgoviște și Câmpulung, cu cel care ducea de la București la Pitești, Craiova, Cerneț. Practic vorbind, era vechiul drum de la București până la Târgoviște. Avea, pe atunci, până la Potlogi, cca. 50 km. Distanța de la Potlogi până la Târgoviște era aproximativ egală cu aceea dintre București și respectiva casă domnească. Scopul care l-a determinat pe Constantin vodă Brâncoveanu să construiască aici un palat a fost acela de a-l dona ca rezidență fiului său major, Constantin. Această dorință a domnului reiese din textul dăltuit într-o placă de marmură, fixată inițial deasupra ușii de acces în foisorul principal: „*Aceaste case den temeila lor sunt înălțate de luminatul domnu Io Costandin Basarabu Voevod, fiului său Costandin Brâncoveanu, începându-le și sfârșindu-le la leat 7206 (=1698) și la al zeacelea an al domniei sale, ispravnic fiind Mihai vt(ori) post(elnic) Corbeanul*”. Logofătul Radu Grecianu consemnează interesul domnului pentru construcție. Acesta a venit de mai multe ori să

verifice cum înaintau lucrările, așa cum s-a întâmplat între 25 iunie și 31 iulie 1698. Lucrările au înaintat foarte repede. La 27 octombrie 1698 construcția a fost terminată la roșu, cum consemna Radu Grecianu (Cf. Radu logofăt Grecianu, *Viața lui Constantin vodă Brâncoveanu*, publ. de Ștefan D. Grecianu, București, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1906, p. 88, 89). Ca urmare, domnul a putut pleca spre București, lăsându-i pe meșteri să împodobească pereții cu stucaturi și picturi. Trebuia să respecte influențele stilului italian, evident prin existența celor două logii de la parter și de la etajul I. Erau încăperi care făceau deliciul celor care locuiau în palat. Din ele era deschisă o perspectivă splendidă asupra iazului fărâmat în bună parte de neștiința și răutatea oamenilor. Această casă domnească situată între râurile Argeș și Sabar avea subsol, parter și etaj. Subsolul puternic – de fapt doar parțial îngropat – nu prea înalt, de cca.3 m. avea o încăpere mare. Plafonul său era susținut de un stâlp central, din care porneau arcaturi asemeni petalelor unei flori. La parter încăperile înconjurau subsolul. Cum lângă clădirea principală era adosat un foisor, accesul se făcea prin acesta. Pe latura opusă aceleia cu foisorul se găsea logia care dădea către grădină și heleșteu. Accesul către etaj se făcea pe patru scări. Cea principală era o scară majestuoasă, din marmură, care ducea în foisor și de aici la primul etaj. Către grădină era o scară din lemn și mai erau încă două scări, de serviciu. La etajul I erau două apartamente. Unul mai spațios, având trei încăperi, probabil al domnului, altul mai mic, desigur destinat doamnei. Însemnat este că aici apare interesul pentru comoditate, căci fiecare apartament avea propriile-i instalații sanitare. Între cele două apartamente era o încăpere cu rost de culoar, puțin luminat prin două ferestruici de deasupra celor două intrări, care se termină printr-o frumoasă și spațioasă logia, care dădea spre heleșteu. Ea era

similară cu aceea de la Mogoșoia care avea să fie construită ulterior de aceeași echipă de meșteri. În dreapta culoarului era un apartament mai mic, format din trei camere, al doamnei, iar în stânga un apartament mai mare, probabil al domnului. Cele două apartamente comunicau între ele direct printr-o încăpere mare cu dimensiunile de 10,12 m x 7,5 m. Probabil era încăperea de reunire a membrilor familiei, sau de primire a vizitelor. În dreptul apartamentului domnului mai era un foșor foarte frumos ornat, cu stucaturi florale. Prin acest foșor se putea ajunge în grădină pe o scară din lemn. În centrul palatului, la etaj, exista o cameră specială de depozitare astfel construită încât să reziste la eventuale incendii. De aici se ajungea printr-un chepeng, practicat în podea, la o tainiță aflată oarecum la parter. Acoperișul acestei clădiri format din șită sau șindrilă era în unghiuri ascuțite, pentru a lăsa să se scurgă ușor apa ploilor și zăpada. Pereții interiori de la parter erau puțin ornamentați. S-a putut conchide că aveau o stucatură simplă în jurul ancadramentelor ușilor și ferestrelor. La etaj însă, ornamentația a fost mult mai bogată. Oarecum se aseamănă cu cea de pe pereții exteriori ai Bisericii Fundeniei Doamnei. Pereții aveau pe ei o decorație în *stucco*, cu diverse frunze și flori, preluate din vegetația mediteraneeană. În câteva părți ale etajului s-au păstrat urmele unei picturi în culori vii, aducând aminte de picturile din palatele venețiene. Din păcate, timpul și oamenii au distrus picturile. Într-o cameră din apartamentul domnului mai exista în anul 1910 urma unui portret al domnului, împreună cu soția sa și probabil cu beizadeaua Constantin. Tabloul a fost descris oarecum de Antonio Maria del Chiaro. În niciun caz nu a putut fi prezentat de Paul din Alep în Memoriile sale de călătorie. Nu putea fi prezentat deoarece acesta a vizitat Țara Românească cu 40 de ani înainte de construirea palatului și, ca atare, nu putea fi nici secretarul domnului, așa cum au scris aceiași (hyperlink "<http://www.muzeu-dambovitene.ro/index.php/ansamblul-brancovenesc-de-la-potlogi>" <http://www.muzeu-dambovitene.ro/index.php/ansamblul-brancovenesc-de-la-potlogi>, consultat 15 octombrie 2015).

și Franz Josef Sulzer. Cuvintele lăsate de ei au servit din plin restauratorilor acestei case domnești brâncovenești din satul Potlogi.

În ansamblu, casa domnească are planul unui dreptunghi, cu dimensiunile de 32 x 23,5 metri. În jurul său există un spațiu înconjurat pe trei laturi de zid, fiind mărginit pe ultima latură de heleșteu. Cum terenul era plat, zidurile și heleșteul erau suficiente pentru apărarea casei domnești. Spațiul din interiorul zidurilor era împărțit în trei:

a) o curte de intrare sau curte de paradă
b) o curte pentru rezolvarea treburilor gospodărești
c) grădina

Alături de incinta palatului, extra-muros, domnul Constantin Basarab Brâncoveanu a refăcut și mărit biserica cu hramul Sf. Dumitru. Ea a fost pictată în interior de doi dintre meșterii zugravi care au lucrat la Hurezi, Ioachim și Stan. În fragmentele de pictură conservate încă în interiorul bisericii se cunoaște influența penelului lui Constantin – cel care a înzestrat cu nemuritoare comori bisericile Mănăstirii Hurezi, Sf. Gheorghe Nou din București și ai bisericii cu hramul Adormirea din Curtea Domnească din Târgoviște etc.

Imediat după terminarea la roșu a casei domnești din Potlogi, Brâncoveanu a venit de mai multe ori, el, familia și boierii săi, fie pentru a se odihni acolo, fie pentru a ține diverse sfaturi de taină, precum și pentru a vedea terminate lucrările de tencuire și ornamentare prin stucatură și picturi.

Dacă se face o comparație cu casa domnească din Mogoșoia, destinată a fi dată fiului favorit, beizadeaua Ștefan, atunci se remarcă ușor chiar și de nespecialiști că la Potlogi domina stucatura. La Mogoșoia locul principal al decorațiunii l-a deținut pictura murală. La Potlogi s-au întâlnit, după terminarea lucrărilor supravegheate de ispravnicul vel-postelnicul Mihai Corbeanu, între 19 și 28 octombrie 1699, pentru inaugurarea „caselor prea

În schimb, foarte frumoase și sugestive descrieri ale palatului au scris Aubry de la Motraye

iscusite și frumoase” și sărbătorirea hramului bisericii, Sf. Dumitru. În anul 1701 la Potlogi au venit stolnicul Constantin Cantacuzino și o serie de personalități ale marii boierimi. Atunci s-a sărbătorit încheierea păcii de la Karlowitz. În 1711, cu oarecare discreție și prudență, domnul Constantin Basarab Brâncoveanu a sărbătorit la Potlogi victoria Sublimei Porți asupra Imperiului Țarist. Doi ani mai apoi, tot acolo, a celebrat sosirea veștii că s-a încheiat pacea de la Vadul Hușilor. În fine, în anul 1714, în timpul sărbătorilor pascale, a plecat de la Potlogi prin Mogoșoaia, pe tragicul drum către curtea domnească din București, unde va fi mazilit. După îndepărtarea domnului sfânt și martir, casele domnești construite de el la Potlogi, la Mogoșoaia, la Obilești, ca și alte proprietăți domnești, au fost jefuite și distruse de otomani, însoțiți de diverși rău-voitori. La sfârșitul secolului al XVIII-lea locul a fost vizitat de Franz Josef Sulzer. El a găsit palatul, ornamentele care se păstrau încă, grădina, minunate, făcute cu mare cheltuială de un prinț creștin. „Acest palat fusese executat într-un mod strălucit, cu mult gust și cheltuială. Stucaturile, sculpturile, galeriile, portretele, chiar planul grădinii și curții anterioare, totul, oricât de sălbătic zace acum, trădează totuși gustul european (...)” (Sulzer, *Geschichte...*, vol. I, p. 304).

Evident, observația lui Sulzer arată clar că la Potlogi a fost construită casa domnească după influența venită din Italia, din Veneția. Este foarte posibil, cum am mai arătat, să fi fost folosite caietele de modele existente în biblioteca unchiului domnului, stolnicul Constantin Cantacuzino. În niciun caz nu poate fi susținută teza că a fost o

influență a modelelor delabratelor palate bizantine, care mai existau încă în Istanbul sau aiurea. În anul 1848, în lunile octombrie-noiembrie, o parte a trupelor țariste, venite să înăbușe revoluția, au ocupat palatul. Tradiția orală a satului a reținut că din ordinul generalului rus Alexandr Osipovici Duhamel a fost reparată șindrila acoperișului casei domnești. S-a procedat astfel deoarece acolo era reședința comadamentului trupelor ruse care nu dorea să fie plouat sau nins prin acoperișul spart. Către sfârșitul secolului al XIX-lea acțiunea de demantelare a casei domnești a continuat datorită inconștienței administratorului moșiei. Acel arendaș a luat o parte din bârnele de susținere a acoperișului și etajului, precum și o serie de părți din lemnăria casei domnești pentru a-și face podea la casă. În anul 1905 a fost dărâmată cuhna din curtea casei domnești. Cărămizile au fost luate de localnici pentru construirea locuințelor lor. În anul 1907 chiar se cerea demolarea întregii case domnești. Atunci, Virgil Drăghiceanu, susținut de prefectul din Târgoviște, C. Dimitriu, au intervenit energic la Comisiunea Monumentelor Istorice și au oprit dărâmarea casei domnești (cf. Virgil Drăghiceanu, *Curțile domnești brâncovenesti. III. Potlogii. Situație și istorie. Descriere. Meșteri și stil*, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, III, 1910, p. 56). Au reușit să obțină o decizie de cercetare și restaurare a monumentului istoric și de artă. La data de 9 octombrie 1910 regele Carol I, în palatul Peleş, a semnat Decretul nr. 2887/1910 prin care în articolul I „Se declară monument istoric ruinele palatului Brâncovenesc dela Potlogi din județul Dâmbovița” (publicat în *Monitorul Oficial*, nr. 160/1910). Restaurarea casei domnești brâncovenesti din Potlogi s-a făcut în primă fază de către Direcția Monumentelor Istorice, între anii 1954-1959. Lucrările au continuat. În jurul anului 2013 a fost terminată refacerea bisericii Sf. Dumitru, care servea casei domnești. Acum, în anul 2015 este terminată în mare măsură restaurarea casei domnești de la Potlogi. Din păcate, sunt obligat să o scriu, nu s-a mai putut ajunge la ornamentarea pereților etajului cu frumoasa stucatură și pictură. Cu toate acestea, casa domnească rămâne un impresionant monument istoric și de artă, care nu are egal cu cele ridicate în secolul al XVIII-lea în sud-estul Europei. Este util să se valorifice prin intermediul turismului cultural, evidențiindu-se, odată în plus, calitățile creatoare ale domnului sfânt și martir Constantin Basarab Brâncoveanu, ale familiei și ale poporului său.

Refugiați militari polonezi în tabăra de la Comișani, județul Dâmbovița (1939-1940)

Evenimentele din anul 1939, respectiv atacarea Poloniei de către Germania, la 1 septembrie 1939, a determinat începutul celui de-al doilea război mondial care prin metodele, armele și aria geografică de desfășurare a depășit toate războaiele desfășurate până atunci. Față de conflictul mondial izbucnit, la 6 septembrie 1939, s-a întrunit Consiliul de Coroană la Cotroceni, cu participarea lui Armand Călinescu, Arthur Văitoianu, Alexandru Vaida Voevod, Gheorghe Mironescu, Nicolae Iorga, Constantin Angelescu, Gheorghe Tătărescu, Constantin Argetoianu, Grigore Gafencu, generalul Ernest Baliff și Ernest Urdăreanu – ca secretar. Consiliul de Coroană, după ce a stabilit neutralitatea României care „corespunde politicii pașnice de strictă apărare a intereselor vitale ale poporului român și reprezintă, în momentul de față atitudinea cea mai potrivită pentru salvagardarea acestor interese, în cele mai bune condițiuni”, a luat în discuție și situația grea prin care trecea Polonia, hotărând ca România să ofere posibilitatea refugierii unui număr de 60.000 militari și 40 000 civili.¹

Din rapoartele și listele întocmite oficial de către *Comisariatul General pentru Evidența Refugiaților Polonezi*, reiese faptul că la 24 septembrie 1939 erau înregistrați 20 815 militari polonezi, la 3 octombrie 1939 erau 23 554, la 4 octombrie 1939 primiseră azil în România, un număr de 49.547 polonezi, din care 23.035 erau militari, pentru ca, la 8 octombrie 1939, numărul acestora să crească la 25 628, din care 25 erau generali, 1091 ofițeri superiori și 3278 erau ofițeri inferiori.² Însă, pe măsură ce unii intrau în țară, alții părăseau România, astfel încât, din evidența Comisariatului pentru Evidența Refugiaților Polonezi, reiese că la 14 octombrie 1939, erau înregistrați 21 486 militari, din care 26 erau generali, 870 ofițeri superiori, 2883 ofițeri inferiori, iar 17 707 erau subofițeri și soldați.³

Având în vedere fluctuația refugiaților polonezi, și cu scopul de a avea o evidență cât mai exactă, aceștia au fost clasificați în trei categorii: membrii fostului guvern polonez și anturajul acestora a căror întreținere revenea guvernului român; refugiații militari de care urma să se îngrijească Ministerul Apărării Naționale și refugiații civili, de care trebuiau să se ocupe autoritățile civile din teritoriul în care se găseau.⁴

Este cunoscut faptul că în fruntea celor refugiați în România și a demnitarilor⁵, alături de guvernul polonez condus de Felicjan Skladkowski, s-a aflat inclusiv președintele Poloniei, Ignacy Moscicki⁶, mareșalul Rydz-Smigly, comandantul suprem al armatei poloneze și Jüsef Beck, ministrul Afacerilor Externe, care a recunoscut poziția „delicată” a României față de situația refugiaților, mai ales a militarilor care în majoritatea lor se vor îndrepta spre Occident.⁷ Astfel, numai între 17-24 septembrie 1939, au trecut granița spre România un număr de 20815 refugiați polonezi⁸, așa cum

Maresalul Rydz și Carol al II-lea

reiese și din paginile ziarului *Universul*, care consemna: „*Refugiații străini vor fi internați în localități anume indicate, iar trupele vor fi dezarmate*”.⁹

În acest context, la 20 septembrie 1939, statul român prin Ordonanța nr. 1 a Ministerului de Interne, semnată de generalul Gabriel Marinescu, emisă la Cernăuți, se organizează în vederea sprijinirii și primirii refugiaților polonezi.¹⁰ Încă din 9 septembrie 1939, prin ordinul nr. 1 al Marelui Stat Major, al generalului Marinescu, se face cunoscut faptul că transferul polonezilor urma a se face prin grija organelor Jandarmeriei Române, cererile de transport urmând a fi înaintate organelor Marelui Stat Major de pe lângă inspecția de mișcare C.F.R. nr. 8 din Cernăuți.¹¹

Toate problemele legate de transportul, cazarea și întreținerea refugiaților au căzut în sarcina Ministerului de Interne, a Prefecturilor de județe și a *Comisariatului General pentru Evidența, Asistența și Controlul Refugiaților Polonezi Civili și Militari*.¹² Comisariatul, era dator să prezinte autorităților superioare și ministrului Casei Regale, situațiile exacte privind evidența acestora, care se întocmeau în ziua de 15 ale fiecărei luni cu indicarea numărului refugiaților și toate mutațiile acestora. Separat trebuiau întocmite tabele nominale cu toți refugiații polonezi care erau studenți la Universitatea din București (la Litere și Filozofie, Politehnică, Medicină, Farmacie, Chimie și Agronomie,) Universitatea din Timișoara (Politehnică și Chimie), Școala Specială Tehnică de Textile, Școala de conducători Tehnici din Brad și la Academia Națională de Educație Fizică, pentru studiile cărora Mihai Antonescu instituisese un fond financiar de 400 000 de lei lunar.¹³

În primele zile după atacarea și ocuparea Poloniei de către Germania, ministrul de externe polonez, colonelul Josef Beck, telegrafia ambasadorului polonez la București, contele Roger Raczynski: „*Rog să transmiteți primului ministru Armand Călinescu și ministrului de externe mulțumirile guvernului polonez pentru atitudinea luată, atitudine care nu va rămâne fără influență asupra relațiilor reciproce viitoare*”.¹⁴ De asemenea, situația refugiaților polonezi era amplu tratată și dezbătută în presa românească. Astfel, la 11 septembrie 1939, apărea în paginile ziarului *Timpul*, ce-l avea ca fondator pe Grigore Gafencu, ministrul de externe al României, articolul denumit

sugestiv „*Zile de restriște*”, din care spicuim: „*E o datorie cuprinsă în neutralitate să facem tot ce este omeneste cu putință pentru a îndulci soarta celor urgisiți*”.¹⁵ Situația refugiaților polonezi este foarte bine conturată și de jurnalista Alice Gabrielescu în paginile ziarului *Societatea de Mâine*, în articolul intitulat *Emigranții*, care preciza: „...*Mii de oameni, soldați civili, bărbați și femei au găsit un refugiu mulțumitor în țara noastră sau un adăpost vremelnic până la organizarea trecerii spre Occident*”.¹⁶ Deloc întâmplător, chiar unul dintre acești refugiați polonezi¹⁷, a reușit să-și aștearnă gândurile într-un roman al vieții de groază din spatele frontului, intitulat „*Panica vine din văzduh*”, cartea prefătată de Liviu Rebreanu, fiind tradusă în limba română înainte de a fi apărut în limba poloneză.¹⁸

Colaborarea cu Crucea Roșie Internațională a reprezentat o formă concretă de manifestare a sprijinului acordat de către guvernul și poporul român refugiaților polonezi. Din momentul când aceștia au trecut pe teritoriul românesc, organizațiile noastre de Cruce Roșie le-au stat cu larghețe la dispoziție, lucru remarcat la începutul lunii noiembrie 1939 și de către Ernest John Swift, vice-președintele societății americane de Cruce Roșie.¹⁹ În plus, Robert Brunel, delegatul Crucii Roșii Internaționale cu sediul la Geneva, împreună cu doctorul I. Costinescu, fost ministru al sănătății, au întâmpinat la granița românească refugiații polonezi, aceștia fiind ajutați de membrii Crucii Roșii, cărora le-au dat îndrumări și sprijinul necesar.²⁰ De asemenea, Brunel informa guvernul român, că ar dori înființarea unei sub-agenții a Crucii Roșii Internaționale în România, care să fie susținută financiar de guvernele francez și englez din creditele alocate Poloniei, în vederea întreținerii refugiaților polonezi din România.²¹ Crucea Roșie s-a implicat și în județul Dâmbovița, prin filiala Târgoviște, condusă de Elena Stematiu, organizație care la sfârșitul anului 1939 a reușit să sprijine cu bani și jucării copiii familiilor poloneze cu ocazia sărbătorilor de iarnă.²²

La începutul lunii noiembrie 1939, Ministerul de Externe Român a aprobat solicitarea Monseniorului Andrea Cassulo de a se deplasa în orașele Pitești, Slatina, Craiova, Caracal, Râmnicu-Vâlcea, Târgoviște-Comișani și alte localități unde se aflau încartiruiți refugiați polonezi, cu scopul de a se înlesni realizarea unei anchete informative asupra situației acestora. În același

timp, refugiații polonezi au fost vizitați și de către Filippi Cortessi, nunțiu papal la Varșovia (al papei Pius al XII), care s-a bucurat de aceiași amabilitate și grațitudine din partea autorităților române.²³ De altfel, *Comisariatul General pentru Evidența și Asistența Refugiaților Poloni*, adresase Prefecturii județului Dâmbovița o adresă în acest sens, cu nr. 380 din 17 octombrie 1939, prin care înștiința autoritățile județului, că Ministerul Ordinii Publice autorizase cele două fețe ale nunțului apostolic, împreună cu suitele acestora, să viziteze lagărele de refugiați polonezi, militari și civili, din Târgoviște, Pucioasa, Vulcana și Comișani.²⁴

Un capitol special al problemei refugiaților l-a constituit chestiunea juridică a militarilor polonezi, veniți în condițiile cunoscute pe teritoriul României.²⁵ Situația acestora a fost reglementată prin Ordinul General nr. 108 elaborat de Ministerul Apărării Naționale la 28 septembrie 1939, dar și prin cel din 1 decembrie 1939, ambele în conformitate cu art. 11 al convenției internaționale de la Haga, din anul 1907.²⁶ Conform instrucțiunilor Ministerului Apărării Naționale, referitor la situația refugiaților polonezi, se precizau următoarele: „*Militarii (ofițeri și trupă) care au făcut parte din armata poloneză, fie ca ofițeri activi și trupă sub arme, fie ca ofițeri de rezervă și trupă mobilizată, nu sunt considerați prizonieri de război, ci refugiați militari, pe teritoriul nostru al unei armate beligerante*”.²⁷

Toți refugiații polonezi care se aflau pe teritoriul României erau trecuți în evidența *Comisiei pentru Ajutorarea Refugiaților*, cât și în registrele *Comisariatului General pentru Evidența și Asistența Refugiaților Polonezi*. Fiecare refugiat

– în momentul înscrierii – primea un *bilet de identitate* în care erau specificate numele și prenumele, starea civilă, ocupația, originea etnică și religia, precum și statutul de *Refugiat polon*, eliberat de către fiecare prefectură de județ sau comună în care se află. Refugiatul era obligat să aibă asupra sa tot timpul biletul de identitate în care trebuiau trecute anual vize din partea prefecturilor localităților în care locuiau.²⁸ Prin dispoziția nr. 2574 din 21 septembrie 1939 a ministrului apărării naționale, generalul de divizie I. Ilcuș, erau fixate drepturile bănești alocate de statul român pentru întreținerea refugiaților militari polonezi, în valoare de 300 de lei zilnic pentru ofițerii generali, 270 de lei pentru ofițerii superiori, 200 de lei pentru ofițerii inferiori și 80 de lei pentru adjutanți, sublocotenenți și elevi TR.²⁹ De asemenea, încă din octombrie 1939, la Târgoviște, era constituit Comitetul pentru ajutorarea refugiaților polonezi, un rol deosebit de important în cazarea și susținerea acestora avându-l Victor Brânduș, ajutorul de primar al orașului Târgoviște.³⁰

Din studierea documentelor de arhivă aflate la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Direcția Județeană Dâmbovița, se constată că prin adresa nr. 10475 din 9 octombrie 1939, Ministerul Apărării Naționale înștiința Prefectura județului Dâmbovița, despre decizia de a se construi la Comișani o tabără unde urmează să fie internați refugiați militari polonezi. În aceeași adresă, se menționa că transportul materialelor necesare construirii taberei se desfășoară cu greutate din gara Văcărești către Comișani, datorită situației precare a drumului.³¹ Conform dispozițiilor

Ministerului Apărării Naționale, cantonamentul special ce urma a fi construit la Comișani, urma să fie prevăzut cu toate cele necesare unui trai civilizată: infirmerii și aparatură medicală, biblioteci, săli de spectacole, aparate de proiecție și de radio, asigurându-se totodată, accesul la presa română și cea străină.³² Informații despre situația refugiaților polonezi de pe teritoriul județului Dâmbovița, aflăm și de la comandantul Legiunii de Jandarmi Dâmbovița, maiorul Gheorghe

Refugiați

Stroescu, care într-o adresă către Prefectura județului din 10 octombrie 1939, raporta că pe raza legiunii pe care o conducea, se găsesc 748 militari polonezi, plus 4 ofițeri, din care trei sunt tehnicieni, aceștia aflându-se în tabăra de internare de la Comișani.³³

Într-o primă etapă, în județul Dâmbovița au fost repartizați 543 de refugiați polonezi veniți din județul Bacău, distribuiți în Vulcana Băi, Pucioasa, Târgoviște, pentru care Comisariatul General pentru refugiații polonezi solicita lui Petre St. Popescu, șeful Cancelariei Prefecturii Dâmbovița, acordarea unui avans de 200 000 de lei pentru întreținerea cetățenilor polonezi.³⁴ De asemenea, până la 15 octombrie 1939, trebuiau organizate în comuna Comișani comitete de ajutorare ale refugiaților polonezi, formate din primar, un reprezentant al Crucii Roșii și o persoană mai importantă din rândul refugiaților, care aveau ca sarcină gestionarea sumelor primite de la statul român sau de la Crucea Roșie pentru întreținerea refugiaților polonezi.³⁵ Ministerul Apărării Naționale, prin ordinul circular nr. 63 din 20 octombrie 1939 al generalului Constantin Nicolescu și înaintat Prefecturii județului Dâmbovița, fixa pentru familiile care însoțesc refugiații militari polonezi ca drepturi bănești, un quantum de 100 de lei pentru adult și 50 de lei pentru copii zilnic.³⁶

Din cei 543 refugiați polonezi sosiți în județul Dâmbovița, 119 au ajuns în tabăra de internare din comuna Comișani: 26 pompieri civili, 18 lucrători refugiați polonezi civili, 75 de agenți de poliție civili, din care 3 se aflau internați (în rândul acestora se găseau gardieni șefi, gardieni și șefi ai serviciului de poliție în diferite orașe ale Poloniei).³⁷ Comandantul taberei de refugiați polonezi de la Comișani, lt.col. Ștefan Chirițescu, prin adresa nr. 148 din 20 octombrie 1939, către Prefectura județului Dâmbovița, deplângea situația grea a polonezilor, care primeau pâine mucegăită și carne foarte slabă, solicitând să se ia măsuri pentru ameliorarea situației, în condițiile în care statul român aloca bani suficienți asigurării traiului refugiaților polonezi în bune condițiuni.³⁸

La 9 noiembrie 1939, prin adresa nr. 14.222, Secretariatul General al Ministerului Apărării Naționale, prin ministrul secretar, generalul Constantin Nicolescu, înștiința Prefectura județului Dâmbovița despre constituirea începând cu 15 noiembrie 1939, a patru tabere de internare pentru

refugiații militari polonezi (ofițeri și trupă): două la Târgu Jiu, una la Târgoviște pentru ofițeri și o alta la Comișani, pentru trupă.³⁹ În executarea ordinului 14 235 din 11 noiembrie 1939 emis de prefectul județului Dâmbovița și în conformitate cu ordinul 632/1939 al ministrului Ordinei Publice, primarul Stelian Ion David al comunei Lazurile, înștiința Prefectura Dâmbovița despre mutarea a 75 de refugiați polonezi, polițiști și civili, în orașul Pucioasa.⁴⁰

La puțin timp după constituirea lor, majoritatea taberelor și centrelor care adăposteau refugiații militari poloni au început să fie vizitate de numeroase personalități politice, membri ai ambasadelor polonă, britanică, americană din București, reprezentanți ai Crucii Roșii Internaționale. Astfel, la începutul anului 1940 sosea în tabăra de la Comișani, județul Dâmbovița, L. Borek care a luat contact în mod detaliat cu activitatea desfășurată de secția culturală a taberei. Căpitanul Bzwovski, responsabil cu activitatea culturală în cantonamentul de la Comișani, a înfățișat oaspetelui organizarea și activitatea secțiunii ce o conducea, cu toate ramurile sale: teatru, cor, orchestră, cursul de limbi străine, conferințe, biblioteci. Cu acest prilej a avut loc și o șezătoare artistică și muzicală dată de artista poloneză Mita Grelickowska, care a cuprins declamări și recitări, cântece populare poloneze, dar și cântece ostășești poloneze.⁴¹

Această tabără militară de la Comișani, a fost de asemenea vizitată de contele J. Tarnowski, de anumite persoane reprezentând legația engleză, dar și de cei de la societatea Y.M.C.A. (Comitetul american pentru ajutorarea refugiaților polonezi). Nu întâmplător, aceștia, și-au exprimat satisfacția privind confortul și îngrijirea refugiaților polonezi, aprecierile lor bazându-se pe constatările ce au fost făcute în timpul vizitelor prin bucătării, dormitoare, infirmerii, sălile de spectacole existente în tabăra refugiaților polonezi din tabăra de la Comișani. Inspectoratul acestor tabere, raportând în primăvara anului 1940 despre situația existentă în taberele cu militari poloni, comunica organelor de resort: „*ofițerii și trupa polonă se comportă bine și corect. Sunt toți mulțumiți de felul cum sunt cazați, hrăniți și tratați. Ei sunt pe deplin convinși că soarta lor ca refugiați în România este mai bună, ca a tuturor*”.⁴²

La sfârșitul lunii martie 1940, ofițerii și soldații polonezi aflați în tabere la Târgoviște și Comișani

213 890 lei, banii fiind depuși la Societatea Națională de Cruce Roșie a României, iar Ministerul Apărării Naționale s-a arătat plăcut impresionat de donațiile ofițerilor români și poloni din lagărele de la Comișani, Târgu Jiu și Târgoviște.⁴⁷ La sfârșitul lunii martie 1940, ofițerii și soldații aflați în taberele de la Târgoviște și Comișani, au adresat o serie de telegrame Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Externe și Președinției Consiliului de Miniștri, prin care își exprimau recunoștința și gratitudinea

împreună cu comandanții lor și alte cadre de conducere din armata polonă, își exprimau în scrisorile trimise Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Externe și Președinției Consiliului de Miniștri „sentimentele de recunoștință față de efortul evident făcut atât de guvern cât și de armată pentru a le crea cât mai bune condițiuni de a trăi din punct de vedere moral și fizic”.⁴³

Dacă la sfârșitul anului 1939 numărul refugiaților civili aflați în România se ridica la peste 15.000, iar a militarilor internați în lagăre militare era de circa 10.000, la 1 iunie 1940, numărul refugiaților polonezi era repartizat în două centre mai importante, la Târgu-Jiu și Târgoviște-Comișani. Acesta, număra aproximativ 10.000 de persoane, dintre care sub protecția Comisiei pentru Ajutorarea Refugiaților Polonezi se aflau 7.350 persoane: generali, ofițeri trupă, și civili care au lucrat în diferitele unități militare unde aceștia erau cantonați.⁴⁴ Așa cum reiese din listele întocmite pe județe de Comitetul polonez al refugiaților, în județul Dâmbovița se pare că erau găzduiți 965 de polonezi.⁴⁵ Numai în taberele militare de la Târgoviște și Comișani se aflau 778 polonezi: generali, ofițeri și soldați, repartizați astfel: în tabăra militară de la Târgoviște se aflau 17 generali, 594 ofițeri și 109 trupă, iar în tabăra militară de la Comișani erau 167 ofițeri și 2632 trupă.⁴⁶

În folosul prizonierilor poloni din Germania, în primăvara și vara anului 1940, în taberele militarilor polonezi din România a fost colectată suma de

față de statul român, care le-a asigurat cele mai bune condiții pentru a putea trăi din punct de vedere moral și fizic.⁴⁸ Pe aceleași coordonate, în semn de recunoștință față de ospitalitatea oferită ofițerilor generali poloni și familiilor lor cu ocazia mutării de la Băile Herculane și instalarea acestora în tabăra de la Târgoviște și cea de la Comișani, purtătorul de cuvânt al Ofițerilor superiori și generalilor poloni refugiați în România, generalul Leon Berheki, adresează la 28 mai 1940 Ministerului Apărării Naționale o telegramă edificatoare în acest sens.⁴⁹ Elogii în numele ofițerilor și soldaților aflați în cantonamentele de la Comișani – Târgoviște, erau adresate și secretarului general al Ministerului Apărării Naționale, generalul Constantin Niculescu, de către colonelul diplomat Tuskiewicz Olgierd: „Am onoarea de a vă transmite călduroasele noastre mulțumiri pentru bunăvoința pe care ne-ați arătat-o, care ne-a dat posibilitatea să trăim într-o atmosferă culturală pe solul ospitalier român”.⁵⁰

În al doilea trimestru al anului 1940, sub protecția Comisiei de Ajutorare a Refugiaților Polonezi s-au aflat și lagărele militare. În aceste lagăre, Comisia a organizat acțiuni culturale și de învățământ, precum și cantine și ateliere. Dintre lagărele aflate sub protecția Comisiei, se înscriu cele de la: Comișani – lagăr pentru soldați – 5 cluburi; Târgu-Jiu – lagăr pentru soldați – 6 cluburi; Târgu-Jiu – lagăr pentru ofițeri – 1 club; Târgoviște – lagăr pentru ofițeri – 1 club; Făgăraș – închisoare pentru soldați – 1 club.

Datorită situației politice și militare existente, în octombrie 1940 lagărul de la Târgoviște a fost lichidat de către autoritățile române și transferat la Călimănești, iar cel de la Comișani, a fost transferat la Târgu-Jiu.

NOTE

- Nicolae Mareș, *Alianța româno-polonă între destrămare și solidaritate (1938-1939)*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2010, p. 194-195.
- Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940. Sprijinul acordat de statul și poporul român refugiaților militari polonezi*, în vol. „Polonezi în România după anul 1939. Oltenia. Studii și comunicări”, Muzeul Olteniei Craiova, Craiova, 1996, p. 19; Florin Anghel, *Câteva date despre polonezii din România. Minoritatea polonă și refugiații, 1939-1940*, în vol. „Polonezi în România după anul 1939. Oltenia. Studii și comunicări” ..., pp. 63-64; Ion Constantin, *Anul 1939 – moment crucial în istoria legăturilor de prietenie româno-polonă*, în vol. „Romanoslavica XLIV”, Editura Universității din București, 2009, p. 200
- Dumitru Tuțu, *1939-1945: refugiați militari polonezi în România. Solidari în clipe de restriște*, în *Magazin Istoric*, Anul XIII, nr. 12 (153), decembrie 1979, p. 28.
- Ion Zarcă, *Documente privind ajutorul acordat refugiaților polonezi de către statul și poporul român*, în vol. „Polonezi în România după anul 1939. Oltenia. Studii și comunicări” ..., p. 80.
- Constantin Botoran, *Atitudinea autorităților române față de demnitarii poloni refugiați în România*, în vol. „Polonezi în România după anul 1939. Oltenia. Studii și comunicări” ..., pp. 26-33.
- Asupra șederii președintelui polonez pe teritoriul României, vezi: Tadeusz Dubicki, *Președintele Ignacy Moscicki în România (18 septembrie – 25 decembrie 1939)*, în vol. *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, pp. 34-45.
- Nicolae Mareș, *Alianța româno-polonă...*, p. 213.
- Dumitru Tuțu, *op.cit.*, p. 26.
- Nicolae Mareș, *op.cit.*, p. 210.
- A. Karețchi, L. Eșanu, *100 zile pe pământul ospitalier al României*, în *Magazin Istoric*, anul VIII, nr. 10 (91), octombrie 1974, p. 16.
- Costică Popa, Lazăr Chiriac, *Jandarmii și refugiații polonezi (1939-1940)*, în vol. „*Repere culturale-educative. Jandarmeria Română*”, Colecția Memoria Istoriei, Editura Administrației și Internelor, București, 2010, p. 48.
- Comisariatul, care a fost înființat la 27 septembrie 1939, având sediul în București și fiind condus de colonelul magistrat Hagi Stoica, a funcționat pe lângă Ministerul Ordinii Publice până la 1 ianuarie 1944, când s-a transformat în subsecretariat de stat, fiind desființat ulterior în 1945. Vezi: Ion Constantin, *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2005, p. 195.
- Anatol Petrencu, *În serviciul zeiței Clio*, Editura Tipografia Centrală, Chișinău, 2001, p. 220
- A. Karețchi, L. Eșanu, *100 zile pe pământul ospitalier al României...*, p. 15
- Idem, *Opinia publică internă și internațională despre solidaritatea poporului român cu poporul polonez la începutul celui de al doilea război mondial*, în *Revista de Istorie*, Tom 32, Nr. 9, septembrie, 1979, Editura Academiei, p. 1711.
- Alice Gabrielescu, *Emigranții*, în „Societatea de Măine”, Anul XVII, nr. 1 (369), ianuarie-februarie-martie 1940, p. 5.
- B. Kuczynski, *Panica vine din văzduh*, romanul tragediei polone, Editura Cartea Românească, București, 1940.
- Alice Gabrielescu, *Emigranții...*, p. 5.
- A. Karețchi, L. Eșanu, *Opinia publică internă și internațională...*, p. 1719.
- Ibidem*, p. 1723.
- Nicolae Mareș, *Alianța româno-polonă...*, p. 229.
- Enciclopedia orașului Târgoviște*, coord. Honorius Moțoc, Mihai Oproiu, George Coandă, Mihai Stan, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012, p. 393-394.
- A. Karețchi, L. Eșanu, *Opinia publică internă și internațională...*, p. 1720
- Arhivele Naționale Istorice Centrale, Direcția Județeană Dâmbovița (în continuare, se va cita A.N.I.C., D.J.D.), fond *Prefectura județului Dâmbovița*, Dosar 292/1939, *Correspondență cu polonezi*, f. 30.
- Despre situația juridică a refugiaților polonezi în România, vezi pe larg: Mariana Stoian, *Vespasian Pella despre situația juridică a refugiaților politici poloni aflați în România*, în vol. „Polonezi în România după anul 1939. Oltenia. Studii și comunicări” ..., pp. 46-51.
- A.N.I.C., D.J.D., *loc.cit.*, f. 6; Ion Constantin, *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone...*, p. 194; Nicolae Mareș, *Alianța româno-polonă...*, Doc. nr. 241, p. 737-738.
- Dumitru Tuțu, *1939-1945: refugiați militari polonezi în România...*, p. 27; Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, p. 20; Ion Constantin, *Anul 1939 – moment crucial în istoria legăturilor de prietenie româno-polonă...*, p. 201-202.
- A.N.I.C., D.J.D., *loc.cit.*, f. 28.
- Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, p. 22; Nicolae Mareș, *Alianța româno-polonă...*, Doc. 246, *Instrucțiuni administrative pentru ofițerii polonezi internați*, p. 744-745.
- Enciclopedia orașului Târgoviște...*, p. 393
- A.N.I.C., D.J.D., *loc.cit.*, f. 21
- Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, p. 21
- A.N.I.C., D.J.D., *loc.cit.*, f. 23.
- Ibidem*, f. 24.
- Ibidem*, f. 29.
- Ibidem*, f. 31.
- Ibidem*, f. 84.
- Ibidem*, f. 90.
- Ibidem*, f. 91.
- Ibidem*, f. 93.
- A. Karețchi, L. Eșanu, *Opinia publică internă și internațională...*, p. 1725.
- Ibidem*.
- Ibidem*.
- Ion Constantin, *Anul 1939 – moment crucial în istoria legăturilor de prietenie româno-polonă...*, p. 204; Costică Popa, Lazăr Chiriac, *Jandarmii și refugiații...*, p. 52.
- Theodor Holban, *Dovezi ale prieteniei*, în *Magazin Istoric*, anul XI, nr. 4 (121), aprilie 1977, p. 37.
- Costică Popa, Lazăr Chiriac, *op.cit.*, p. 52
- A. Karețchi, L. Eșanu, *Opinia publică internă și internațională...*, p. 1726.
- Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, p. 23.
- A. Karețchi, L. Eșanu, *Opinia publică internă și internațională...*, p. 1726; Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, p. 23.
- Petre Otu, *Relațiile româno-polone în anii 1939-1940...*, p. 23.

Cornel Mărculescu

Școala Gimnazială „Dora Dalles” Bucșani

MARIA CANTACUZINO

(1822-1898)

Cronica familiei Cantacuzino pomenește de o vechime milenară a unei tradiții aristocratice militare. Alexios Comnen, care a preluat puterea în anul 1081, în calitate de împărat *uzurpator*, a dorit trezirea unui imperiu în decădere militară. În aceste condiții apare și numele familiei Cantacuzino.

Ana Comnena, fiica împăratului Alexios I, avea să scrie o lucrare istorică, *Alexiada*, în perioada anilor 1137-1148, în care pomenește de un comandant militar Cantacuzino, care a obținut mai multe victorii asupra celor care atacau imperiul grecesc¹.

În anul 1187 a avut loc prima confruntare între un Cantacuzin și valahi, iar după 120 ani, devenit împărat între timp, Ioan VI Cantacuzino va lua de nevastă pe Irina Asan, nepoata împăratului valahobulgar, iar după alte cinci secole, Cantacuzinii vor deveni ei înșiși valahi și domnitori în Țările Române².

Maria Cantacuzino făcea parte dintr-o ramură a Cantacuzinilor-Măgureanu-Deleanu din Moldova. Tatăl ei era Nicolae Cantacuzino, zis Nicolae Canta (1790-1857), mare-logofăt al Moldovei sub Mihail Sturdza³. Mama ei era Pulcheria Sturdza, fiica lui Dimitrie Sturdza de la Miclăușeni de lângă Roman.

El deținea moșia de la Horodniceni, aflată la limita Moldovei cu Bucovina în județul Suceava. În curtea bisericii din Horodniceni, pe niște stâlpi din piatră, stau atârnate clopotele. Din inscripția de pe un clopot rezultă faptul că la 1567 clopotul a fost donat de Alexandru Lăpușeanu, iar la 1640 s-a reînnoit de vistiernicul lordache Cantacuzino, devenit proprietar, printr-o moștenire de la marele vistiernic Gavrilaș Matiaș. În altarul bisericii, pe pristol, este o cruce mare de argint, pe care stă scris: „Pomenește Doamne pe robii tăi Nicolai Cantacuzino și pe Pulheria soția sa, 1832, April 8”⁴.

Astfel că spătarul Nicolae Cantacuzino, ginerele logofătului Dimitrie Sturza, își avea gospodăria și interesele legate de Horodniceni.

Din cei optsprezece copii pe care i-au avut, au trăit numai șapte fete și cinci băieți. Conform unui

vechi obicei, o parte din fete erau trimise la mănăstire, precum cele trei surori mai mari ale Mariei: Agata, Elisabeta și Veniamina au fost călugărite la Agapia și Văratec⁵.

Maria, cea mai mică dintre surori, s-a născut la Horodniceni la 20 iulie 1817⁶ și a fost remarcată de tatăl său, marele logofăt, cu o inteligență vie, suflet pătimaș și dotată cu un farmec deosebit. Se pare că a obținut și o educație deosebită, fiind dirijată de tatăl ei, care era un om de spirit cu o cultură superioară, fiind cunoscător al literaturii clasice grecești și franceze. Acest instruit logofăt avea să trimită patru din fiii săi la studii în Elveția, la Academia din Lausanne. Dar dacă aruncăm o privire asupra descendenței acestei familii din care făcea parte Maria Cantacuzino, vom putea constata faptul că:

– Un nepot de frate, Matei Cantacuzino, era cunoscutul profesor de la Facultatea de Drept din Iași și fost ministru în guvernul Averescu.

– Al doilea nepot de frate a fost ministru plenipotențiar la Paris, Neculai Cantacuzino, care a scris și interesante memorii intitulate „Vieux temps, vieilles figures”.

– Fiul acestui nepot era arhitectul Gheorghe Cantacuzino.

– Un strănepot era arhitectul Ghica-Budești și pictorul Pallade.

Viața culturală la Iași era marcată de o activitate teatrală intensă, fiind organizată pentru societatea boierească de Gheorghe Asaki. La reprezentațiile date de tineretul ieșean în perioada 1834-1838, apare și numele Mariei Cantacuzino alături de ale Hermioniei Asaki și Aristiei Ghica⁷.

Ca să nu urmeze soarta surorilor, s-a lăsat măritată la numai optsprezece ani cu **George Stratulat**, în anul 1835, de care divorțează însă după scurt timp. Se recăsătorește la Horodniceni, în 5 noiembrie 1839, cu cneazul Alexandru Cantacuzino (1813?-1884), provenit dintr-o ramură a familiei rusificate, unde tatăl său Alexandru (1781-1841) devenise un cneaz rus eterist.

Alexandru Cantacuzino, al doilea soț al Mariei, a fost un activ colaborator al revistei

România Literară, dar și un bun prieten al lui Vasile Alecsandri, care i-a dedicat drama sa *Despot Vodă*. Sub Alexandru Ion Cuza a fost Ministru Cultelor și al Finanțelor, pe care domnitorul l-a delegat în 1865 cu o misiune confidențială la Napoleon al III-lea⁸.

Aflată încă la Iași, Maria Cantacuzino era implicată în viața socială, pentru că o vom găsi pe lungă listă de subscripții pentru *Societatea Studenților Români din Paris*, la poziția 42, cu suma de 25 franci pe lună, începând cu aprilie 1846⁹.

Din cauza unor suferințe fizice, Maria Cantacuzino decide să se stabilească în Franța pentru tratamentele necesare unei boli de piept recent depistate. O mărturie a deciziei luate o avem de la Alecsandri, care în noiembrie 1850 scria din Cernăuți lui Ion Ghica: „Am venit până aici spre a însoți pe frate-meu lancu, care se întoarce la Paris și pe Doamna Maria Cantacuzino, care se va stabili acolo pentru totdeauna”¹⁰. Și Nicolae Bălcescu scria din Paris, tot lui Ion Ghica, în 17 dec. 1850, confirmând faptul că Maria Cantacuzino era la Paris¹¹. Este vizitată de soțul ei, Alexandru Cantacuzino, cu care frecventează împreună înalta societate pariziană, fiind invitați și la Curtea împăratului Napoleon al III-lea. În casa lor din Avenue de Villiers, primesc o societate de mari artiști și scriitori printre care: Michelet, Edgar Quinet, Renan, Théodore Chassériau, Théophile Gautier¹².

Calitățile sufletești ale Mariei Cantacuzino îl determină pe Vasile Alecsandri să scrie versurile memorabile intitulate *Mărioara Florioara*, pe care le dedică acestei prințese¹³. În anul 1854, îl cunoaște la Paris pe pictorul Chassériau, care îi face portretul sub trăsăturile *Sfintei Maria Egipteanca* din Biserica Saint-Merri din Paris. O legătură sentimentală de scurtă durată a avut loc între cei doi. Acest pictor talentat avea să moară la scurt timp, atunci când avea numai 37 ani.

Prezentă la funeralii, avea să fie recunoscută și consemnată de Léonce Benedite, biograful artistului: „La sfârșitul slujbei celebrate la Biserica Notre-Dame de Lorette, familia, prietenii și mulțimea invitaților defilau în fața sicriului spre a-l stropi cu apă sfințită, o femeie tânără, înveșmântată în negru, cu fața acoperită cu un văl cernit, se apropie de catafalc. Prosternându-se la pământ, ea luă draperia mortuară și o sărută. Cei la curent cu viața lui Chassériau și-au dat seama că acest comportament pasionat și cu totul oriental nu putea fi decât acel al prințesei Cantacuzino”¹⁴.

În atelierul lui Chassériau, în anul 1856, Maria Cantacuzino îl va cunoaște pe pictorul **Puvis de Chavannes**, specializat în pictura murală modernă,

care cu un tablou *Pieta* avea să debuteze la Salonul din anul 1850. Acest pictor s-a remarcat și cu un caracter frumos, sincer, și un dezinteres remarcabil, calități prețuite de Maria, care l-a susținut nelimitat. Locul ocupat de această prințesă din Moldova în gândirea și opera acestui pictor este unic¹⁵.

Puvis de Chavannes este autorul unor celebre tablouri murale precum: *Pacea, Războiul, Munca, Odihna, Iarna, Vara*, care puteau fi admirate în muzeele din Amiens, Lyon, Rouen, Marsilia și primăria din Poitiers. La Paris, lucrările lui împodobesc amfiteatrul Sorbonei, pereții Primăriei și zidurile Panteonului, iar la Boston a decorat pereții bibliotecii¹⁶.

Cu sinceritate, detașat de orgoliu și mândria unui celebru artist apreciat de critica artistică neiertătoare, avea să mărturisească atunci când se referă la Maria Cantacuzino: „Tot ce sunt, tot ce am produs, ei îi datorez”¹⁷.

Pentru a înțelege influența atât de puternică pe care a avut-o prințesa Cantacuzino asupra pictorului, este semnificativă percepția biografului acestui pictor, Marius Vachon, care, din studiile făcute, a sintetizat această legătură sufletească și profund culturală într-o frază convingătoare: „Înalta ei inteligență, instrucțiunea ei superioară, intuiția artistică, care prin studiul operelor marilor maeștri în cursul călătoriilor se dezvoltase în adevărată știință și mai presus de toate aplecarea instinctivă și iubirea pentru frumosul pe care-l întrupa ea însăși, făceau din ea confidenta unică pentru

artistul așa de profund original și de independent. El, care discuta aprig cu prietenii orice sfat, orice sugestie ce venea de la dâșii, numai de la ea accepta, fără a le discuta, toate sfaturile, criticele, indicațiile..., atât de absolută era încrederea ce avea în ea, în siguranța judecării, în finețea observațiilor, în sinceritatea părerii ei¹⁸.

Puvis de Chavannes avea să expună la Salonul de pictură din 1876 marea compoziție intitulată *Sfânta Genoveva*, ocrotitoarea Parisului, care astăzi decorează Panteonul. Reprezentarea *Sfintei* reproduce trăsăturile Mariei Cantacuzino.

Dar, ca un omagiu adus muzei, pe care datorită spiritul său, prin seninătate și generozitate, prin delicatețea ei sufletească, pictorul o va înfățișa din nou într-o altă ipostază a *Sfintei Genoveva*, de veghe asupra Parisului adormit¹⁹.

În atelierul unde pictorul a lucra timp de patruzeci de ani, la Neuilly, la marginea Parisului, Maria Cantacuzino venea aproape zilnic și stătea într-un colț al atelierului, cu o carte sau un lucru de mână. Pictorul de regulă îi cerea părerea și cuvântul ei era hotărâtor. Se poate spune că multe din atitudinile și gesturile ei frumoase și grave s-au reflectat în creațiile pictorului.

În celebra pânză cu subiect istoric *Sfânta Radegonda* dă azil poezilor, care înnobilează scara monumentală de la Primăria din Poitiers (1873), este reprezentată și Maria Cantacuzino în postura Sfintei Agnès²⁰.

În anul 1883, Puvis de Chavannes a făcut portretul în ulei al Mariei Cantacuzino, cu aceeași atitudine, având mâinile așezate una peste alta, ca și în desenul din 1855 al lui Chassériau. Tabloul a fost expus la Salonul din 1883 de la Paris și în anul 1943 era expus la Muzeul din Lyon, orașul în care s-a născut Puvis de Chavannes²¹.

Dar pictorul o va surprinde în atelierul lui pe prințesa într-o schiță în creion al ultimilor ei ani din viață, într-o zi friguroasă, așezată pe un scaun, acoperită cu o manta, care îi acoperă și capul cu un capișon. Cu o ținută dreaptă plină de o grație sobră, cu trăsăturile feței estompate, ea apare învăluită în mister. Acest desen se afla în anul 1943 la *Muzeul Toma Stelian* din București, prin grija criticul de artă George Oprescu, care era directorul acestui important muzeu, desființat după anul 1948 și care, contrar testamentului semnat de donator, a devenit în prezent sediul partidului PSD²².

În anul 1896, Maria Cantacuzino, bolnavă, cu un curaj eroic, vrednic de dânsa, ascunzându-și boala, avea să se căsătorească cu pictorul Puvis de Chavannes, ca o împlinire a unei prietenii, care a durat peste patruzeci de ani. Primul ei soț,

Alexandru Cantacuzino, murise la Atena cu mulți ani înainte, în 1884.

Atunci când a fost doborâtă de boală și obligată să stea în pat, artistul a venit cu șevaletul în camera sa pentru a desena pentru ultima dată *figura ocrotitoarei Parisului*, care avea să moară în august 1898. Două luni după decesul soției sale, la 24 octombrie 1898, avea să moară și artistul Puvis de Chavannes²³.

Funeraliile pictorului s-au efectuat cu onoruri militare, pentru că era comandor al *Legiunii de onoare*. Au fost prezenți, pe lângă oficialități, și reprezentanți ai comunității române din Paris și rude precum: Eugen Ghika, Jean Pallade, Nicolae Miclescu, Ion Cantacuzino, prințul Alexandru Moruzzi, Alexandru Aslan etc.

Înhumarea a avut loc la cimitirul din Neuilly în 20 oct. 1898, iar ferparul de deces a fost publicat în *L'Indépendance Roumaine*²⁴.

NOTE

1. Ion Mihai Cantacuzino, *O mie de ani în Balcani*, Editura Albatros, București, 1996, pag. 16
2. *Ibidem*, pag. 34.
3. *Casa Universitară din Iași*, strada Carol (Copou) a aparținut logofătului Nicolae Canta
4. Mihai Dim. Sturdza, *Familii boierești din Moldova și Țara Românească*. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, Vol. III, Familia Cantacuzino, București, Ed. Simetria, 2014, pag. 421
5. Ion Mihai Cantacuzino, *op. cit.*, pag. 285
6. Mihai Dim. Sturdza, *op. cit.*, pag. 36
7. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *Maria Cantacuzino*, Convorbiri Literare, anul LXXVI, ianuarie 1943, pag. 50. Autoarea acestui articol indică ca dată a nașterii Mariei un an aproximativ: „pe la 1822”
8. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *op. cit.*, pag. 51.
9. *Anul 1848 în Principatele Române*, Acte și Documente, Tomul I, 1821 – 20 iunie 1848, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1902, pag. 81
10. *Ibidem*, pag. 52.
11. Ion Ghica, *Amintiri din pribegie după 1848*, București, Socec, 1890, pag. 570
12. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *op. cit.*, pag. 57
13. *Ibidem*, pag. 54
14. Léonce Benedite, biograful pictorului *Théodore Chassériau*. *Sa vie, son œuvre*, 2 vol., Paris, 1931, pag. 519
15. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *op. cit.*, pag. 58
16. *Ibidem*, pag. 59
17. Henry Roujon, *Les peintres illustres, Puvis de Chavannes*, Paris, Pierre Lafitte, pag. 27
18. Marius Vachon, *Puvis de Chavannes*, Societe d'edition artistique, 1900, pag. 29
19. Mihai Dim. Sturdza, *op. cit.*, pag. 430.
20. Camille Mauclair, *Les maitres de l'Art, Puvis de Chavannes*, Paris, 1928, pag. 58
21. Elena Rădulescu-Pogoneanu, *op. cit.*, pag. 61
22. *Ibidem*, pag. 62.
23. *Ibidem*, pag. 61
24. Mihai Dim. Sturdza, *op. cit.*, pag. 431

Radu Motoc

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

Cultura informației, cultura & competența profesională

Profesorul nostru *Dan Simonescu* (1902-1993), membru de onoare al Academiei Române, vorbind de *biblioteca viitorului* ne atrăgea atenția (în 1992) asupra faptului că *Bibliotecarul trebuie să fie pregătit din timp la schimbare, pentru „șocul viitorului”!*

În ultimii ani reuniunile internaționale ale profesioniștilor din biblioteci, din domeniul științelor informării se vorbește foarte mult despre *Cultura informației* (Information Literacy), concept încă nu complet cristalizat, tradus la noi și prin termenii de „alfabetizare informațională”, „cultura informației și comunicării”, dar al cărui nucleu presupune suma aptitudinilor indivizilor și grupurilor de a identifica și utiliza informația, atât în scopul de a o consuma, cât și în acela de a o valorifica. În cadrul ALA (American Library Association) se apreciază că *a fi competent în utilizarea informației înseamnă a ști să se recunoască atunci când apare o nevoie de informație și a fi capabil de a găsi informația pertinentă, precum și de a o evalua și explora*. O cultură cuprinde atât ceea ce se referă la producerea, cât și la receptarea informației, cât și un inventar variabil de practici, atitudini, comportamente și mentalități.

O cultură este un *sistem* în care acționează forțe, valori și autorități, modele și restricții. Cu toate că informația există de când există comunicare, conștiința ei ca atare s-a configurat relativ recent.

Ideea că o informație reprezintă o valoare și că informația costă, că ea este un produs și că proliferând, generează tehnologii specifice este și ea de dată recentă, atât de recentă, încât marele public are impresia că a o primi gratuit este de la sine înțeles, fără a realiza ce costuri implică.

Pentru omul obișnuit, care se rezumă să

privească la televizor ori să asculte radioul, informația, mai ales aceea din categoria *infotainment*, vine cumva de la sine, iar noțiunea de cultură a informației, sau aceea de specialist în informare, este complet străină.

În bună măsură nici mediile circumscrise universului informării lucrurile nu sunt foarte clare și nu sunt internalizate de cei care activează în acestea.

În ultimii ani, totuși, cursurile de formare pentru bibliotecari au introdus în rândul celor care le-au frecventat conștiința că profesia aparține domeniului informării și are legătură cu cultura informației. Numai că procentul personalului de bibliotecă format prin cursuri dedicate nu este încă suficient de mare pentru ca acesta să se identifice drept specialist în informare-comunicare.

Un număr considerabil de oameni care lucrează în biblioteci provine din facultăți foarte diverse, iar personalul cu studii medii este numai parțial pregătit prin cursuri speciale organizate de diverși furnizori atestați de pregătire și perfecționare profesională.

Un chestionar care ar circula în mediile care, prin specificul lor, sunt legate de cultura informației ar evidenția că, așa cum spuneam, cristalizarea conceptelor *cultura informației*, dar și *cultura profesională* – în conștiința bibliotecarilor este departe de a se configura cu claritate.

Un test repetat la puținele întâlniri profesionale organizate în ultimul timp, arată că bibliotecarii, indiferent de nivelul studiilor absolvite anterior, nu pot formula o definiție relevantă pentru termenii *informație*, *informare*, *informație strategică*, *informație de interes public*, *informație clasificată* și nu cunosc categoriile de informații accesibile prin mass-media (informație generală, instrumentală, de prevenire, infotainment).

Faptul că nu se cunosc aceste lucruri se explică prin aceea că nici la nivelul liceului și nici la nivelul universitar (cu excepția facultăților de profil, mai exact al celor de Comunicare și Științele Informării, sau cel puțin așa sperăm) programele de studiu nu au în vedere formarea, la nivel minimal, a culturii informației. Iată că vina nu aparține bibliotecarilor, ci unui decalaj de circa două decenii de învățământ românesc.

Este un decalaj explicabil prin condiționări politice și psiho-sociale foarte complexe. Cultura informației nu se mai poate disocia de cultura profesională – în niciun domeniu de activitate, dar acest lucru nu a pătruns încă în mentalitățile noastre. Iar dacă prima – cultura informației trebuie să înceapă a se forma de la vârste mici, treptat, împreună cu cultura generală asimilată în școală (și aceasta într-o criză întrucât nu mai este clar cât și ce trebuie să învețe elevii azi), cultura profesională se formează mai târziu în facultate și în primii ani de activitate.

Cultura informației presupune paliere diferite.

1. La nivelul atitudinii și al mentalităților înseamnă:

- conștientizarea importanței informației în lumea contemporană;
- conștiința că există tipuri distincte de informație;
- înțelegerea faptului că informația este un *produs* al unui *proces* și că implică anumite costuri;
- înțelegerea faptului că există informații cu *valori* diferite.

2. La nivelul aplicativ presupune:

- o reprezentare a circuitului informației în societate (surse, rețele, actanți);
- cunoașterea tipurilor de informație și a surselor și instrumentelor de informare, recente și tradiționale;
- cunoașterea noilor tehnologii ale informării și comunicării.

3. La nivelul eticii utilizării informației:

- cunoașterea drepturilor de acces și utilizare a informațiilor;
- cunoașterea restricțiilor privitoare la accesarea și utilizarea/difuzarea informației;
- cunoașterea limitărilor pe care legislația, dar și morala le impun în legătură cu utilizarea informației.

4. La nivelul infrastructurii:

- capacitatea de a organiza, utiliza și dezvolta structuri capabile să producă și să gestioneze informația.

În ceea ce privește *cultura profesională*, aceasta presupune:

- cunoașterea terminologiei specifice;
- cunoașterea metodelor și tehnicilor de lucru în domeniu;
- cunoașterea și stăpânirea instrumentelor specifice de lucru în domeniu;
- cunoașterea lucrărilor fundamentale și ale personalităților de referință în domeniu;
- cunoașterea organismelor, organizațiilor și în genere a structurilor de reglementare și acțiune influente în sfera de activitate;
- cunoașterea surselor de informare referitoare la problematica domeniului (tratate, monografii, periodice de specialitate, baze de date);
- cunoașterea evenimentelor importante (congrese, conferințe, seminarii) în domeniu, participarea directă cu contribuții sau consultarea publicațiilor rezultate;
- lectura și colaborarea la periodicele de specialitate.

Absolvenții învățământului superior românesc intră pe piața muncii fără nici o pregătire legată de cultura informației. În multe curricule universitare lipsesc cursurile de inițiere în utilizarea surselor de informare, introduse totuși în unele universități de la noi. Cei mai mulți absolvenți trec prin facultăți cu referate preluate automat de pe diverse site-uri din Internet, nu sunt capabili să realizeze o bibliografie, nu pot face un rezumat, nu-și pun problema plagiatului, nu au mobilitate în identificarea informației alta decât sursele electronice accesibile, cum este Wikipedia. Aceste carențe se regăsesc în cultura lor profesională. Dar însăși noțiunea de cultură profesională este absentă în conștiința lor.

Cultura profesională, acel „ansamblu de informații, cunoștințe, competențe și abilități, comun unui corp profesional” nu se poate dezvolta decât deficitar în absența unei culturi a informației. Noul venit în profesie învață pe cont propriu în mediul în care a intrat, câteva noțiuni curente, câteva practici, câteva tehnici, dar fără a înțelege întotdeauna *de ce* procedează așa și nu altfel, *de ce* trebuie să se conformeze anumitor procedee

(pe care le aplică mecanic), *ce consecințe* are o neglijență sau o eroare a sa, *unde* în fluxul/structura instituției se plasează rolul său, *la ce servește* ceea ce face.

Absența culturii profesionale îl pune în situația de a lucra ca un robot, fără a internaliza utilitatea a ceea ce face, în situația de a se considera excedat de cerințe absurde. I se par absurde pentru că nu înțelege motivația acestor cerințe, în lipsa unei informări. Minimalizează reproșuri întemeiate, pentru că nu înțelege *de ce, unde și cum* a greșit pentru că ignoranța îl face să lucreze nemotivat psihologic, chiar și atunci când salariul său este, eventual, motivant.

Are sau nu corpul profesional calificările necesare? Încă din anii '90, noțiunea de *calificare* a fost înlocuită cu aceea de *competență*. Diploma poate să certifice o calificare (în biblioteconomie și științele informării, în cazul nostru), dar absolventul poate să nu aibă competențele cerute de fișa postului. Sau fișa postului poate să nu cuprindă competențe indispensabile, pentru că a fost alcătuită de persoane fără competențele cerute.

Am găsit într-o lucrare a unei bibliotecare franceze, *Laurence Rey*, responsabilă cu formarea profesională la Departamentul de informare bibliografică și numerică la Biblioteca Națională a Franței două accepții, una în care *calificarea* era concepută drept „capacitatea validată de diplomă, ca recunoaștere oficială”, iar cealaltă unde *competența* este dovedită a fi „aplicarea profesională a capacităților de a exercita corect o funcție sau o activitate”, definiții conforme reglementărilor AFNOR (Association Française de Normalisation = Asociația Franceză de Standardizare). Competența, susține autoarea, este o noțiune mai largă, configurată în *mediul profesional* în care se exercită.

Adăugăm că formarea profesională în școală / universitate este făcută (în multe cazuri) de oameni formați în trecut, cu experiențe din trecut. Dar o carieră profesională durează, în viitor cel puțin 40 de ani. Timp în care calificarea este inevitabil depășită, lumea evoluează, profesia de asemenea, și apare necesitatea unor noi competențe. În fond calificarea oferită de diplomă trebuie să permită în viitor adaptarea la noile competențe pe măsură ce ele sunt generate de mediul profesional. În cazul bibliotecilor, se cer noi competențe impuse de noile tehnologii ale

informării și comunicării, noi competențe în relația cu noi profiluri ale unora dintre categoriile de public, noi competențe legate de management.

Se cer noi competențe în „stăpânirea instrumentelor informatice”, în relația cu furnizorii de date și prestatorii de servicii informatice, cu crearea documentelor digitale, noi competențe juridice legate de drepturile de autor sau legate de gestionarea proiectelor. Adăugăm și noi competențe legate de statutul organizării și utilizării comunicării la distanță cu utilizatorii. După cum se vede, cultura profesională în biblioteci devine tot mai vastă și diversă, cere tot mai multe competențe și va cere în timp și altele, acum abia emergente, impunând și o formare inițială, o calificare, pe măsură, dar și o permanent adaptare pe parcursul profesional. Deocamdată, la noi există zone complet descoperite.

Ne lipsește în acest moment o *politică pentru dezvoltarea culturii a informării* (pas cu pas, de la clasele V – VIII până la examenul de licență sau/și masterat). Dar ne lipsește și – la nivelul celor mai multe instituții – o politică a formării culturii profesionale a angajaților, în interiorul instituției, printr-o formare continuă, aptă să explice, să motiveze și să pună bazele dezvoltării permanente în paralel și cu interferențe, a culturii informației și a culturii profesionale.

Sunt probleme foarte actuale în multe țări, depășite în altele în care cultura informației și cea profesională s-au dezvoltat în avans față de noi.

Avem nevoie de o strategie de dezvoltare a culturii informației, demers ce poate fi rezultatul unor consultări la nivelul academic, universitar și al organizațiilor profesionale interesate să producă un asemenea *proiect de politică a culturii informației*, printr-un efort de cooperare, generând documente orientative, recomandări curriculare, organizarea de catedre cu acest specific în universități și discipline predate la nivel de liceu, indiferent de profilul acestora, armonizându-se formarea liceală cu cea universitară, asigurându-se adecvarea la nivel, continuitatea și coerența formării, în cadrul unui program național.

Cel care generează cultura profesională este, cum spunem, însuși *corpul profesional*, adică totalitatea profesioniștilor dintr-un domeniu, mai exact masa critică a acestora, care au conștiința specificului profesiei, au ales-o cu o motivație coerentă, sunt realmente interesați de problematica

specifică, își iubesc și își respectă meseria, vor să o promoveze și obțin satisfacție (cel puțin morală și intelectuală) prin practicarea ei.

În lumea bibliotecilor noastre, din păcate, fenomenul este slab reprezentat. Bună parte dintre cadre provin din domeniul străine profesiei (poate și pentru faptul că absolvenții studiilor de specialitate nu găsesc posturi libere la absolvire), iar organizațiile lor profesionale (câte mai sunt) au mai curând un caracter sindical decât unul propriu-zis profesional.

Informația care caracterizează cultura profesională nu circulă și publicațiile care ar trebui să o disemineze (câte au fost), sunt în declin.

Nu există o revistă care să pună la îndemâna profesioniștilor recenzii ale lucrărilor de specialitate apărute în țară (puține câte sunt) și în străinătate. Nu există semnalări ale activității organismelor internaționale, ale documentelor la nivel european, nu există informații despre legislația specifică. Corpul profesional (îl numim astfel convențional, pentru că nu este constituit la noi ca atare) românesc vegetează într-o izolare nereproductivă.

Revista *Biblioteca*, după peste o jumătate de secol de existență, bună-rea, pare să fie în comă indusă. Alte periodice care să circule nu sunt vizibile, sau dacă sunt, doar la nivel local. Nici în Internet prezența profesională nu se arată productivă.

Leșirea din activitate a unor generații de bibliotecari în care nu puțini erau implicați și se simțeau legați într-o „breaslă”, ca să folosim un cuvânt învechit n-a fost urmată de o prezență semnificativă a unor profesioniști tineri (evident, nu toți) pentru care posturile (de la director la bibliotecar debutant) să îndemne mai mult decât un loc din care să primești un salariu.

În contradicție cu ceea ce se petrece în lumea vie și activă, tot mai modernă a profesiei pe plan internațional, ultimul deceniu a adus, la noi, *un declin tot mai accentuat*, comun, din păcate, și altor domenii de activitate.

Care sunt totuși perspectivele?! Biblioteca își asumă noi misiuni, complementar cu cele tradiționale, bibliotecarul devine un profesionist modern, cu competențe complexe, iar relațiile sale cu publicul, autoritățile, mass-media și alți parteneri sunt tot mai numeroase și mai flexibile.

Ca și societatea, biblioteca trebuie să se

adapteze la noile provocări și exigențe, să caute performanța și să inoveze, pentru a-și păstra locul, interesul în comunitate, publicul și statutul, în ansamblul ofertelor media și în concurență cu acestea. Sau cum sublinia *Michael Dowling*, bibliotecar american, „*Bibliotecile rămân instituțiile de bază ale societății adaptându-se permanent la noile tehnologii și cerințe pentru a furniza noi servicii și a atrage noi utilizatori*”.

Bibliografie

- Banciu, Doina. *Informatizarea structurilor infodocumentare*. București: Ars Docendi, 2007.
- Buluță, Gheorghe; Craia, Sultana; Petrescu, Victor. *Biblioteca azi. Informare și comunicare*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2004.
- Buluță, Gheorghe; Craia, Sultana; Petrescu, Victor. *Biblioteca și societatea informației*. București: Do-MinoR, 2007.
- Buluță, Gheorghe; Petrescu, Victor; Sachelarie, Octavian Mihail. *Biblioteca XXI. Management & Marketing*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2012.
- *** *Centenar Dan Simonescu. Cartea și biblioteca. Contribuții la istoria culturii românești*. Antologie, prefață, tabel cronologic, bibliografie selectivă și note de Gheorghe Buluță și Victor Petrescu. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2002.
- Craia, Sultana. *Dicționar de comunicare, mass-media și știința informării*. București: Editura Meronia, 2008.
- Dowling, Michael. *Biblioteci, bibliotecari și asociații ale bibliotecarilor din Statele Unite. Diferențe în era cunoașterii*. În: *Biblioteconomie*. Culegere de traduceri prelucrate, nr. 3, 2003, p. 41-55 (traducere de Teodor Atanasiu).
- *** *Euroreferențial I & D. Referențialul competențelor profesioniștilor europeni în informare și documentare*. Lucrare realizată cu sprijinul Comisiei Europene în cadrul programului Leonardo da Vinci. Editată și tradusă în limba română de Doina Banciu și Gheorghe Buluță. București: InfoDocRom, 2000.
- *** *Euroreferențial I & D. Ediția a II-a revăzută integral*. Volumul I – Competențe și aptitudini ale profesioniștilor europeni în domeniul informării și documentării; Volumul II – Nivele de calificare ale profesioniștilor din domeniul informare-comunicare. Traducere de Julieta Moleanu, Micheline Tancu-Boscoff și Nicoleta Marinescu. București: Editura Centrului de Pregătire și Formare a Personalului din Instituțiile de Cultură, 2006.
- Rey, Laurence. *L'etonnante plasticité des compétences professionnelles et la bibliothèque numérique*. În: *Bulletin des bibliothèques de France*, nr. 4, 2011 (en ligne <http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2011-04-0084-003>). Autoarea și-a susținut lucrarea de diplomă pentru gradul profesional de conservator cu tema „Les nouvelles compétences en bibliothèque: profils de poste et plans de formation des personnels au regard de l'évolution des services”.
- Repanovici, Angela. *Ghid de cultura informației*. Cuvânt de întâmpinare Mircea Regneală. București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2012.

Gheorghe Buluță

BIBLIOTECA VIE – o șansă să cunoști și să te cunoști

„Un străin este un prieten
pe care încă nu-l cunoști”

Acest slogan antirasist este unul foarte simplu dar și foarte complex. Aduce în atenție dialogul cu cei pe care îi considerăm „străini”. Suntem pregătiți sau nu să vorbim cu lejeritate și sinceritate în fața necunoscutului?

Biblioteca Vie propune oportunitatea de a discuta la nivel personal cu cineva considerat „străin”, într-un mod structurat, protejat, fără angajamente, însă într-un timp limitat.

Funcționează ca o bibliotecă obișnuită: îți întocmești un permis de intrare și pășești într-un spațiu cald, primitor unde te întâmpină cu un zâmbet încurajator bibliotecari, ce-ți pun la dispoziție un catalog cu cărți, cărți pe care tu alegi să le răsfoiești.

Trebuie să lași la ușă prejudecățile, stereotipurile și să accepți să intri într-un dialog sincer cu cartea aleasă sau recomandată.

Cu ce vine nou această metodă non-formală *Biblioteca Vie*?

Simplul fapt că pe rafturi găsești oameni... cărțile sunt de fapt oameni...oameni simpli, deschiși, motivați poate să-ți împărtășească din experiența lor plăcută sau mai puțin plăcută.

Acești oameni pot reprezenta grupuri care se confruntă sau se pot confrunta cu prejudecăți, stereotipuri (de gen, vârstă, educație, meserie, etnie, religie, rasă etc) și care au fost sau ar putea fi victime ale discriminării sau excluderii sociale.

Dar pot fi și oameni cu povești din care cititorul să descopere o experiență unică de învățare în domeniul diversității.

Cărțile au titluri diferite și atractive: șomer, corporatist, blondă, musulman, deținut, pensionar, polițist, vegetarian, plângăcioasă, barman, studentă însărcinată, timid, blogger, homosexual/lesbiană, psiholog, fost deținut, imigrant, artist, asistent medical în penitenciar etc.

Din aceste cărți poți descoperi lucruri știute sau neștiute, poți vedea lumea, fie și pentru puțin timp, cu alți ochi, te poți descoperi pe tine, altfel de cum te știai și chiar poți să-ți dorești să spui propria poveste. Poți afla că viața e compusă din poveștile noastre, ale tuturor, și că de noi depinde dacă le facem cunoscute sau nu.

De fapt acesta este rolul organizării și promovării unui astfel de eveniment: înțelegerea respectului pentru drepturile omului și demnitatea

umană, acceptarea diversității în toate formele ei, stimularea dialogului între oameni.

Am avut ocazia să particip la astfel de programe de educație non-formală de două ori, fiind atât carte cât și cititor. Experiența este unică!

Titlul cărții „asumate” s-a numit „PLÂNGĂCIOASA” – pentru că m-am luptat cu această titulatură toată copilăria mea. M-a afectat în relațiile cu cei din jur, mai ales la școală, această etichetă, pusă de alții, dar m-a și mobilizat să-mi susțin punctele de vedere (fie și cu lacrimi pe obraz) și m-a făcut să înțeleg că a fi sensibil nu este chiar un defect sau o slăbiciune, ci un sentiment nobil pe care puțini îl trăiesc în zilele noastre.

Pentru a intra în rolul de carte trebuie să fii autentic, să fii însuși, cinstit și deschis, să vorbești dar să și ascuți. Nu trebuie să inventezi roluri sau caracteristici, pentru că cititorul își va da seama și tu îți vei pierde credibilitatea.

În data de 26 iunie 2015, Penitenciarul Mărgineni a organizat la Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu! Dâmbovița, evenimentul *Biblioteca Vie* sub sloganul „Citește, cunoaște și judecă singur – citește, nu pune etichete!”, eveniment la care am participat în calitate de cititor și am împrumutat cartea „ASISTENT MEDICAL ÎN PENITENCIAR”. Am „citiți” 40 de minute (timp alocat pentru lecturarea unei cărți) și tot au rămas lucruri nespuse. Oricine știe ce este un asistent medical și cu ce se ocupă, dar nu-mi închipuiam cu ce se poate confrunta un asistent medical care lucrează într-un penitenciar: o „clientelă” lipsită de cultura igienei de viață, care provine, de regulă, din medii subculturale și marginale, ceea ce poate determina o expunere periculoasă la diferite boli transmisibile și nu numai, dar și la diferite efecte ale violenței.

Însă, cu respect, cu impunere a limitelor, cu sinceritate și încredere poți face această meserie 40 de ani în același loc.

De aceea cred că trebuie să reflectăm fiecare la propriile prejudecăți. Le avem și ne este greu să le recunoaștem în anumite contexte sau poate uneori nu le identificăm.

Participarea la un astfel de eveniment – *Biblioteca Vie* – este benefic pentru toți: aflăm lucruri noi și interesante, povestim deschis despre

experiențe proprii, înțelegem că nu trebuie să ne grăbim să punem etichete și acceptăm diversitatea. Diferențele dintre oameni trebuie valorificate ca resurse.

Mai trebuie înțelese unele aspecte ce țin de această metodă creativă și inovatoare, metodă care a prins oriunde a fost organizată: biblioteca vie nu trebuie să reprezinte un spațiu de expunere pentru oameni celebri și meserii celebre, pentru că scopul organizării ei nu este de a promova anumite meserii sau a ghida tinerii spre anumite cariere. Cărțile nu se plătesc, serviciile fiind gratuite într-o bibliotecă vie, iar intrarea este liberă. De asemenea, nu se pun întrebări indecente cărților, nu se acceptă un limbaj nepotrivit sau atitudini ostile.

Cărțile trebuie să fie persoane stabile, din punct de vedere emoțional, echilibrate și capabile să comunice cu o diversitate de cititori, cu personalități și interese diferite.

În cadrul unei biblioteci, cărțile nu doar vorbesc, ci răspund la întrebări, ele însele putând pune întrebări astfel încât experiența de învățare să se producă în ambele sensuri.

„*Biblioteca Vie* nu este un exercițiu de relații publice care caută titluri spectaculoase, nu este o expoziție de exponate rare și mai ales nu este o agenție de recrutare pentru oameni celebri. Biblioteca Vie este un instrument de dialog care aduce oamenii mai aproape unul de celălalt pentru a promova respectul pentru demnitatea umană și identitatea fiecăruia.” (Ronni Abergel)

Claudia Chebac

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

Salonul Editorial „I.H. Rădulescu” ediția a XIV-a

Activitate anuală de tradiție a Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița, Salonul editorial a ajuns la cea de-a XIV-a ediție. Organizat în aer liber, în pavilioane speciale, în Piața „Mihai Viteazul” din Târgoviște, Salonul editorial de anul acesta și-a propus prezentarea către publicul dâmbovițean a ofertei de carte a celor mai importante edituri din țară și din județul Dâmbovița. Cărți pentru toate vârstele și gusturile, literatură contemporană de ficțiune, memorii și jurnale, biografii, cărți de poezie, artă, gastronomie, timp liber, studii academice și de specialitate în diferite domenii, de la psihologie și psihanaliză la economie și științe exacte au făcut parte din programul complex pentru prezentarea ofertei editoriale a mai multor edituri și instituții editoare. Salonul editorial a inclus un bogat program de evenimente, cu lansări de cărți, sesiuni de autografe, dezbateri și întâlniri cu scriitori, critici literari și editori, conferințe, miniconcerte, dezbateri etc.

Editurile și instituțiile editoare participante la ediția din acest an au fost: ALL, Arhiepiscopia Târgoviștei, Bibliotheca, Byton Music, Cetatea de Scaun, Corint, Curtea Veche Publishing, Eikon, Humanitas, Litera, RAO, Saeculum I.O., Singur, Tritonic, Univers Enciclopedic, Valahia University Press, Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, Complexul Național Muzeal „Curtea Domneasca” Târgoviște, Societatea Astronomică Română de Meteori.

La deschiderea oficială au rostit alocuțiuni conducerea Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița, reprezentanți ai Consiliului Județean Dâmbovița, Arhiepiscopiei Târgoviștei, Primăriei Municipiului Târgoviște.

Debutul lansărilor a aparținut **Editurii Arhiepiscopiei Târgoviște** care a prezentat volumele: **Molitfelnicul lui Dimitrie Liubavici** – opera misionară și apologetică a Ortodoxiei românești în veacul al XVII-lea. Operă tipografică fundamentală pentru Biserica străbună din secolul

al XVI-lea, Molitfelnicul lui Dimitrie Liubavici continuă în mod firesc strădania misionară și culturală a Ieromonahului Macarie. Lansat oficial cu ocazia Sărbătorii Sf. Ierarh Nifon, Patriarhul Constantinopolului și Mitropolitul Țării Românești, volumul, tipărit de Editura Arhiepiscopiei Târgoviștei, cuprinde 164 de pagini, într-o formă grafică deosebită. Al doilea volum lansat de Editura Arhiepiscopiei Târgoviște, **Răspuns împotriva Catehismului calvinesc** – operă misionară și apologetică a Ortodoxiei românești în veacul al XVII-lea” este o lucrare ce cuprinde 348 de pagini și se adresează clericilor și credincioșilor, dar mai ales profesorilor de religie, studenților teologi, elevilor seminariști și, în general, tuturor celor interesați de istoria românească și bisericească medievală.

Editura Tritonic continuă seria lansărilor cu volumul **Crima de la Jubileu**, autor Lucia Verona, prozatoare și autoare contemporană de opere dramatice. „Excelent roman polițist scrie Lucia Verona. Personajele contemporane, tipologii recognoscibile ale actualității, ba și personaje reale inserate în acțiune în modul cel mai credibil evoluează într-o acțiune palpitantă parcă desprinsă din Agatha Christie.”

Nume de cod: Arkon, autor Anamaria Ionescu primul roman din seria *Mystery & Thriller&Sergiu*

Manta. **Nume de cod: Arkon**, nu te plictisește, asta pentru că autoarea nu bate pasul pe loc, merge într-un ritm rapid și spune în puține cuvinte foarte multe amănunte, dar mai ales foarte benefice pentru înțelegerea cititorului. **Atavic**, autor Liviu Surugiu, reprezintă o combinație între thrillerul religios și SF, romanul *Atavic* având ritmul unui film hollywoodian de acțiune. **Terapie pentru crimă**, autor Bogdan Hrib. Autorul a citit scenariul filmului **Terapie pentru crimă**, scris de Kiki Vasilescu în 2010, și a intuit potențialul acestuia de a deveni un roman de succes. Prin urmare, l-a așternut pe hârtie, dându-i forma specifică acestui tip de narațiune și făcând foarte mici intervenții asupra acțiunii. Hrib a apreciat specificul românesc al dialogului și personajelor, elementele de comedie neagră din scenariu și parodia.

Lansările de carte au fost continuate în cea de-a doua zi a Salonului editorial de către **Editura Singur**. Prezentările susținute de Ștefan Doru Dăncuș, Dan Șalapa și George Coandă au adus în atenția publicului volumele: **Lacrimi** autor Viorel Bîrtu-Pîrăianu, **Fii tare, inimă** autor Mihaela Mircea, **Eșafodul culorilor**, **Scările din labirint** autor Carmen Georgeta Popescu, **Echinocțiu fragil**, autor Ion Țoanță, **Bolohanii** autor Constantin T. Ciubotaru, **Colecția Anotimpuri românești**, **Pentru noi și cei ca noi, care puțini am rămas** autor Iulian Iustin Melinte, **Ikiru (A trăi)** autor Gabriel Cazan, **Ștefan Doru Dăncuș sau agonia indiferenței**, autor Remus Foltoș.

Editura Eikon este cea care deschide cea de-a treia zi a Salonului editorial „I. H. Rădulescu” cu lansările volumelor: **Intrări în labirint**, autor Christian Crăciun, lucrare în care labirintul este prezentat ca un elogiu pe care haosul îl aduce rațiunii constructive; **Ucronia eminesciană**, **Nebunul lui Dumnezeu**, **Sophia Leopold – să ne jucăm că facem artă**, autor Vianu Mureșan; **Fernando Pessoa (o cvasi autobiografie)**, autor Jose Paulo Cavalcanti Filho, o carte de memorialistică despre care criticii spun că este una dintre cele mai detaliate despre viața autorului; **Bidonul** autor Mircea Pora; **Mălini** autor Eduard Dorneanu; **Treptele vieții** autor Vladimir Opalcu. Ziua s-a încheiat în cel mai plăcut mod, cu un recital de poezie susținut de George V. Precup din volumul **Aferim**.

Ultima zi a Salonului editorial a fost cea în care editura locală, **Bibliotheca**, a dat startul unui adevărat maraton al lansărilor de carte. Volumele aduse în atenția publicului s-au bucurat de prezentările făcute de autori și de directorul editurii, domnul Mihai Stan: **Numele tău floare de iris**,

autor Vali Nițu; **Dimineți înjunghiate**, autor Savian Mur; **Noimele**, autor George Coandă; **Destin blestemat**, autor George D. Piteș; **Trilogia paradis**, autor Mihai Stan; **Ram-Ram-uri**, autor Costel Agachi; **Roaba cu motor**, autor Corin Bianu; **Reflux în oglindă**, autor Mircea Bădoiu; **Dăscălița**, autor Elena Stan-Bădulescu; **Crochiuri literare. Scriitori și publiciști dâmbovițeni (1900-1944)**, autor Victor Petrescu; **Vechi coduri ale românilor / Codex targovistensis valachorum**, autor George Coandă; **Jurnalul de la Marcona**, autor Ion Mărculescu; **Bucurii pentru copii. Prozatori contemporani din Basarabia**, autor Vasile Romanciuc; **I. D. Sîrbu și timpul romanului**, autor Nicolae Oprea; **Ion Creangă (micromonografie)**, autor Vladimir Streinu; **Din misterele literaturii române. Ediția principeș Eminescu**, autor acad. Mihai Cimpoi; **România în luptele pentru istorie, teritoriu și neam (evocări și judecăți critice)**, autor general de divizie (r) Victor Negulescu; **Mari bătălii pentru existența ca stat a Țărilor Române în Evul Mediu**, autor Manole Neagoe; **Revista Armonia**, editată de Centrul Cultural Dâmbovița.

Ediția a XIV-a a Salonului Editorial „I. H. Rădulescu” s-a încheiat în prezența unui public numeros, dornic să profite până în ultima clipă de oferta generoasă și de atmosfera inconfundabilă a evenimentului. Bilanțul acestei ediții – lansarea a 44 de volume și a Revistei **Armonia** editată de Centrul Județean de Cultură Dâmbovița, a fost unul merit să sublinieze importanța acestui eveniment ca reper al peisajului cultural dâmbovițean. Ecurile venite din partea presei, ale publicului dar și ale personalităților participante au fost înregistrate de organizatori drept o reușită veritabilă a acestei manifestări care, an de an se bucură de un real succes.

Daniela Iordache

Biblioteca Județeană „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Zilele Bibliotecii „Târgoviște” – moment istoric pentru comunitate

În ajunul hramului orașului, Biblioteca „Târgoviște” din Chișinău, în perioada 12-13 octombrie 2015, și-a marcat cea de-a 20 aniversare a fondării sale. Parcă a fost mai ieri...

Dar iată că de atunci s-au scurs două decenii și acest parteneriat se menține la un nivel înalt. În acest an, la deschiderea festivităților prilejuate de aniversarea a 20-a de la întemeierea bibliotecii, ne-au onorat cu prezența delegația din orașul Târgoviște: dr. Victor Petrescu, conferențiar universitar; Alexandru Ștefănescu, șef al Serviciului relații cu publicul de la Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și scriitorul Emil Stănescu. Oaspeții noștri dragi au venit cu daruri, o donație de carte, circa 100 de volume apărute la Editura „Bibliotheca”. Le mulțumim de această donație extrem de prețioasă pentru bibliotecă și pentru cititorii ei.

Tot odată la deschiderea acestor festivități ne-au onorat cu prezența și au rostit mesaje de felicitare: Valeriu Nemerenco, pretor al sectorului Buiucani; Vera Gurievschi, specialist principal la Direcția Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău; dr. Mariana Harjevschi, director general a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”; Scriitorii: Ianoș Țurcanu, Claudia Partole, Vladimir Beșleagă, Ion Diordiev, Ion Cuzuioc și alte personalități ai sectorului Buiucani.

Atmosfera de lucru s-a instalat din prima zi a acestei sărbători, care a debutat cu un program festiv cu genericul *Odă ție, BIBLIOTECĂ*, organizat în parteneriat cu Pretura sectorului Buiucani. La eveniment au participat ansamblului folcloric *Spicuța*, conducător artistic Valentina Osoianu,

interpreții de muzică populară Angela Ciochină, Marin Ganciu, și liceenii sectorului Buiucani. Programul artistic cu copii a inclus un recital literar-artistic aniversar consacrat Bibliotecii „Târgoviște”. Programul primei zile a continuat cu prezentarea de carte: *Tiparul epocii Brâncovenești* de Victor Petrescu și Agnes Erich. Cartea a apărut în anul 2014. Dste o oglindă a epocii brâncovenești, fiind un omagiu adus personalității marelui domnitor Constantin Brâncoveanu, de la a cărui tragică dispariție se împlinesc trei veacuri. În volum se includ multiplele aspecte ale epocii brâncovenești legate de destinul tiparului, al cărții, în slujba Ortodoxiei de pe teritoriile locuite de români. Cartea se află în colecția Bibliotecii „Târgoviște”.

În aceeași atmosferă de sărbătoare am continuat cu vizitele ghidate, organizate la bibliotecă pentru toate instituțiile școlare și preșcolare din sectorul Buiucani, care au admirat noua imagine a bibliotecii renovată și modernizată.

Ca o continuare a evenimentului aniversar, a fost organizat duplexul profesional *Biblioteca publică – spațiu pentru dialog*, care a întrunit reprezentanții din orașele Chișinău și Târgoviște. Duplexul a demarat cu *Turul virtual al Filialei Târgoviște*, elaborat de IDSI și prezentat de doamna Ludmila Pânzaru, director adjunct.

Au fost abordate mai multe aspecte de către specialiști din domeniu: Alexandru Ștefănescu, șef al Serviciului relații cu publicul, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, cu

comunicarea *Agenda digitală*; Liliana Juc, șef oficiu copii, Biblioteca „Târgoviște”, orașul Chișinău, cu comunicarea *Cluburile de lectură – modalitate eficientă de educare a lecturii la Filiala „Târgoviște”* și prezentarea sumară a programului *Ora poveștilor* cu păpuși de deget, care a continuat cu o poveste digitală *O excursie în bibliotecă*; dr. Larisa Ungureanu, critic de teatru și film, bibliotecar, responsabil de activități cu publicul ne-a prezentat *Servicii extramuros la Filiala „Târgoviște”*. Moderator al duplexului a fost dr. Mariana Harjevschi, director general a BM „B.P. Hasdeu”. Au fost prezenți șefii de filiale din toată rețeaua noastră.

O altă activitate ce merita atenție a fost desfășurată sub genericul *Biblioteca „Târgoviște” la ceas aniversar, în cadrul căreia s-a prezentat filmul Caleidoscopul amintirilor – 20 de ani* – un drum parcurs de bibliotecă, un bilanț al activității noastre de la fondare până în prezent. În cadrul filmului au fost prezentate imagini care reflectă manifestări culturale, personalități care ne-au vizitat biblioteca, crâmpetele din cotidianul și sărbătorile bibliotecii, echipa și cei mai fideli utilizatori. Tot aici, au fost menționați cu diplome cei mai fideli utilizatori, cei mai activi voluntari, cel mai efectiv parteneriat, au fost acordate diplome de excelență profesorilor, bibliotecarilor, pedagogilor – organizatori din licee, centre comunitare pentru copii și tineri, elevi care au participat cu multă dăruire și dragoste la activitățile desfășurate atât în bibliotecă, cât și extramuros.

A continuat sărbătoarea cu întâlnirea organizată cu scriitorul Arcadie Suceveanu, precedată de spectacolul literar *În cămașă de cireasă*, participanți elevii clasei a II-a de la Liceul Teoretic „Dante Alighieri”, învățător Rodica Muruz. Spectacolul a urmat cu prezentarea propriu-zisă a cărții printr-un recital de poezie și un dialog

deschis cu autorul. Această activitate a fost reflectată în emisiunea *Deșteptarea* de la postul de televiziune *Jurnal TV*.

Aniversarea unei biblioteci este o sărbătoare nu numai a bibliotecarilor, dar și a utilizatorilor, a tuturor celor care ne-au bucurat cu prezența la acest eveniment important, și anume, a membrilor și participanților Cenaclului literar *La Târgoviște*, organizat în finalul acestui program aniversar. Cenaclul Literar *La Târgoviște* a fost înființat încă la începuturile acestei biblioteci. De mai mulți ani, ședințele Cenaclului sunt moderate de scriitorul și medicul Ion Cuzuioac. În cadrul Cenaclului se lansează cărți noi, cărți de debut, diferite reviste, se omagiază personalități. În cadrul programului aniversar pentru acest eveniment, am inclus lansarea biobibliografiei *Un astru pe firmamentul umorului și satirei românești – Ion Diordiev*, alcătuită de Violeta Moraru, colaborator al Filialei „Târgoviște”. Biobibliografia a apărut în anul 2015. Lucrarea este dedicată aniversării a 80-a a scriitorului, umoristului, ziaristului, epigramistului Ion Diordiev și reflectă diversitatea creației sale pe parcursul a șase decenii de activitate, fiind destinat criticilor literari, studenților, elevilor, bibliotecarilor, tuturor celor interesați de personalitatea și opera sa. Celelalte publicații ale Bibliotecii „Târgoviște” sunt concepute pentru a oferi tuturor utilizatorilor un spectru larg de produse bibliografice ce le va facilita munca de cercetare și cunoaștere. La ședința acestui Cenaclu au fost prezente multe personalități chișinăuiene: academicianul Mihai Cimpoi, compozitorul Ilie Valuță, președintele Uniunii Epigramiștilor Ion Deviza, scriitorul și criticul literar Tudor Paladi, care au comentat și au scris despre opera scriitorului Ion Diordiev. La această aniversare de două decenii echipa bibliotecii a alcătuit o revistă intitulată *Târgoviște – bibliotecă inovată și modernizată*, care a fost lansată în format electronic în cadrul Cenaclului Literar *La Târgoviște*, moderator dr. Larisa Ungureanu. Ediția a fost îngrijită de Elena Butucel, prim-vice director al BM „B.P. Hasdeu”; alcătuitoari: Ludmila Gajos, Violeta Moraru; redactor: Larisa Ungureanu, versiune electronică: Ala Livadari. Revista conține patru capitole, care reflectă activitatea bibliotecii pe parcursul celor două decenii de la înființare. S-a scos în evidență activitatea cu publicul, activitatea de cercetare, de asemenea biblioteca în mass-media tradițională și în media on-line. Volumul mai include mesaje aniversare cu ocazia celor două decenii de la fondarea bibliotecii din partea unor personalități atât din Republica Moldova cât și din Târgoviște (România). Pe

parcursul anilor Biblioteca s-a învrednicit de un șir de aprecieri din partea Consiliului Județean Dâmbovița, Primăria Municipiului Târgoviște, Centrul de Cultură Județean Dâmbovița, Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Ministerul Culturii din Republica Moldova, în formă de medalii și diplome care la fel sunt incluse în această revistă, fiind păstrate în colecțiile noastre.

Manifestările desfășurate în cadrul Zilelor Bibliotecii „Târgoviște” au beneficiat de o rezonanță largă în spațiul cultural și spiritual de la noi, dat fiind faptul că la aniversare au fost prezenți reprezentanții presei și televiziunii: reporteri de la ziarul *Jurnal de Chișinău*, postul de televiziune

Jurnal TV, Compania *Teleradio Moldova*, corespondentul Radioului Național (prezent la multe manifestări) Andrei Viziru. Astfel, Biblioteca „Târgoviște” a devenit o instituție cu profil cultural și științific ce sprijină procesul de instrucție și educație din sectorul Buiucani al municipiului Chișinău, formându-și pe parcursul anilor o imagine pozitivă. Această instituție aduce o mare contribuție la popularizarea literaturii și culturii române și universale, punând la dispoziția publicului o bogată colecție de cărți și periodice pentru toate categoriile de utilizatori.

Ludmila Gajos

director, Filiala „Târgoviște”, B.M. „B.P. Hasdeu” Chișinău

Echipa de teatru forum de la Biblioteca Județeană Dâmbovița

Societatea actuală are multe dezechilibre, dar cetățenii nu sunt prea dornici să se implice în rezolvarea problemelor care le afectează viața. Pentru a deveni cât mai activi, tinerii trebuie educați în mod non-formal și stimulați să ia atitudine, iar exemplele pozitive sunt de multe ori cel mai bun stimulent.

Pentru a-i îndemna pe tineri să reacționeze în situația în care drepturile unui concetățean sunt încălcate, societatea civilă și instituțiile statului și-au dat mâna și au pus la cale un turneu național de teatru forum. Asociația „Târgoviște spre Europa” în parteneriat cu Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, Asociația „Tineri pentru Europa de Mâine” și Inspectoratul Școlar Județean

Dâmbovița au desfășurat în perioada vacanței de vară activități de diseminare la nivel național a rezultatelor obținute până acum în cadrul proiectului „Rețea de centre de educație non-formală în mediul rural din Dâmbovița”. Sesiunile de informare au avut loc la biblioteci publice din localitățile Segarcea, județul Dolj, Râmnicu Vâlcea, Brașov, Ploiești, București, Pitești, Scornicești, Slatina și Alexandria. Scopul evenimentelor a fost de a promova proiectul, de a oferi un exemplu de bună practică bibliotecarilor, reprezentanților societății civile și publicului larg din țară și de a-i încuraja să dezvolte și ei inițiative similare în comunitățile lor.

În fiecare localitate, prezentarea activităților și a impactului acestora asupra beneficiarilor a fost însoțită de câte o reprezentație de teatru forum pe teme precum „Cum ne integrăm într-un grup nou?”, *Tradițiile – o barieră?* și *Visul meu e tot ce am!*. Piesa a fost realizată și pusă în scenă de una dintre echipele formate din copii înscriși în grupul țintă al proiectului menționat și a prezentat o situație de discriminare a unui tânăr din cauza aspectului fizic. Deși în primă fază li s-a părut imposibil să schimbe ceva și să ajute persoana discriminată, până la final cei prezenți (bibliotecari, cadre didactice, elevi și tineri

voluntari) au intervenit în piesă și au schimbat finalul dramatic într-unul pozitiv.

Tinerii actori și însoțitorii lor au fost bine primiți, iar munca lor de până acum, activitățile realizate și rezultatele obținute au fost apreciate. După muncă a venit și răsplata binemeritată pentru membrii echipei. Ei au petrecut momente frumoase în compania gazdelor, vizitând locuri cunoscute în toată țara (Parcul Nicolae Romanescu, Centrul Vechi al orașului Craiova, monumente istorice și arhitecturale deosebite). Pe lângă muncă și distracție, echipa a avut ocazia de a învăța lucruri noi, de a face schimb de experiență cu voluntarii EUROPE DIRECT Vâlcea și de a dezvolta idei pentru activități viitoare.

Oamenii societății moderne au nevoie de exemple pozitive pentru a se implica în rezolvarea problemelor care le afectează viața prin punerea în aplicare a soluțiilor pe care le identifică ei înșiși. De cele mai multe ori, este necesar un imbold pentru a-i determina pe aceștia să ia atitudine.

O echipă din județul Dâmbovița a avut inițiativa de a prezenta în comunități din România o metodă de educație nonformală care stimulează participării să devină activi și să-și ajute semenii. Echipa proiectului „Rețea de centre de educație nonformală pentru viață în mediul rural din Dâmbovița”, finanțat prin granturile SEE 2009-2014, în cadrul Fondului ONG în România a desfășurat în perioada 17-19 iunie 2015 un nou turneu de promovare a activităților și rezultatelor obținute în cadrul inițiativei de până acum.

Activitățile de diseminare s-au realizat în Ploiești, județul Prahova și Brașov, județul Brașov și, pe lângă prezentarea proiectului, a rezultatelor și impactului avut asupra membrilor comunităților implicate, au avut în program și câte o reprezentație de teatru forum susținută de ce-a de-a doua echipă de teatru social a Asociației „Tineri pentru Europa de Mâine” în fiecare dintre orașele vizitate. Piesa de teatru, denumită „Tradițiile-o barieră?” a avut în prim plan povestea unei tinere de etnie romă care dorea să-și continue studiile la liceu, însă nu era lăsată de tatăl său, pentru că bărbatul dorea ca fata să se căsătorească, așa cum cere tradiția.

Publicul, alcătuit din bibliotecari, cadre didactice și elevi, a fost impresionat de povestea pusă în scenă de membrii trupei. Spectatorii au devenit pentru câteva minute actori, înlocuind personajele și găsind soluții pentru a rezolva problema fetei. Astfel, ei au reușit să schimbe finalul piesei și au observat cât de importantă este implicarea. Totodată, cei prezenți au fost martorii unor exemple de bună practică prezentate de co-ordonatorul rețelei de centre de educație nonformală – Vlăduț Andreescu – și au aflat despre activități pe care le pot realiza și ei în comunitățile lor prin proiecte cu finanțare externă.

Echipa de proiect a fost bine primită, iar actorii, după muncă au avut parte și de binemeritata odihnă, pentru că au văzut atracții turistice deosebit de frumoase și au aflat lucruri noi despre istoria locurilor în care s-au aflat. Ei au vizitat Muzeul de Artă, de Istorie, al Ceasurilor din Ploiești, Piața Sfatului, Casa Mureșenilor, Strada Sforii din Brașov și altele. Tinerii au fost deosebit de încântați pentru că au avut oportunitatea de a participa la turneu, cu atât mai mult pentru că altfel ei nu ar fi avut ocazia să călătorească în aceste locuri. Finalul proiectului se apropie, așadar vă invităm să rămâneți alături de noi pentru a vedea ultimele activități și rezultatele acestuia!

Vlăduț Andreescu

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Biblioteca Orășenească Titu susține educația permanent

„Educația înseamnă a învăța ceea ce n-ai știut niciodată că nu ști.” (Daniel J. Boorstin)

Biblioteca Orășenească Titu – punct de informare europeană, reprezentată prin bibliotecar profesor documentarist Nicoleta Liliana Grigorescu, a participat în perioada 4-6 septembrie 2015, la Cheia, în cadrul Taberei RestartEdu Camp – „Cum construim împreună educația în România?”.

RestartEdu Camp este spațiul dedicat conectării, dezvoltării și colaborării cu sens a celor care contribuie la transformarea educației din România. Tabăra a reunit 130 de participanți, pasionați de educație, membrii ai ONG-urilor din educație, antreprenori în educație, educatori și reprezentanți ai sistemului public. Dorința de coagulare de energii și resurse pentru a construi o viziune curajoasă despre învățare în România, continuarea experienței RestartEdu Camp în jurul întrebării – „Cum construim educația la care visăm?”, a pus în valoare următoarele repere: CUM – Ce metode și feluri de a lucra împreună ne pot ajuta să colaborăm pentru a avea un impact colectiv în educație? Cum vrem să ne dezvoltăm la nivel personal ca inovatori în educație? Ce sisteme de suport au nevoie organizațiile noastre? CONSTRUIM – La ce obiceiuri să renunțăm și ce obiceiuri noi să abordăm pentru a ajunge unde ne dorim? Care sunt lucrurile care deja funcționează? Ce anume avem nevoie să facem pentru a crea viitorul pe care ni-l dorim în educație? Ce voi face diferit în organizația mea? Cum continuăm să lucrăm împreună în mod sustenabil? ÎMPREUNĂ – Credem că sistemul educațional este prea complex pentru a fi complet transformat de un singur individ, un grup de prieteni sau organizație. Cum ne conectăm autentic cu ceilalți inovatori în educație? Cum învățăm să lucrăm împreună, în special cu cei care ne provoacă și cu care nu ne este ușor în mod natural? Cum menținem conectate inițiativele inovative diverse? Cum ne conectăm la un scop comun mai mare decât

fiecare? Cum colaborăm pentru a adresa provocările pe care le putem întâmpina pe drumul către acest scop?

EDUCAȚIA – Credem că există inițiative inovative care și-au propus să transforme cultura învățării în România. Credem că există ONG-uri care pot servi drept modele de bune practici, business-uri de succes în educație, instituții care fac pasul înaintea vremii și practicieni care se întrebă cum va arăta educația în 2050. Pentru toate acestea, cum contribuim fiecare la transformarea educației și cum transformăm împreună imaginea de ansamblu a educației?

VISĂM – E ușor să ne plângem de ce anume nu funcționează sau ce anume nu ne place. Care sunt lucrurile pe care ni le dorim cu adevărat? Cum înțelegem visul fiecăruia? Cum construim împreună un vis comun? Care este locul în care dorim să ajungem și cum putem merge împreună acolo?

Astfel, timp de trei zile, la Cheia, toți cei prezenți în cadrul taberei, am ajuns mai aproape de o viziune împărtășită și am generat noi contexte de dezvoltare și implicare pentru ecosistemul educațional din România.

Nicoleta Liliana Grigorescu

Biblioteca Orășenească Titu

Biblioteca Pietroșița... la pas cu educația nonformală

Biblioteca-bibliotecar-formator – creație ... se înscriu în ideea că noi bibliotecarii ne-am transformat din niște *nobili anonimi* în oameni de carte, iubitori de cultură, și, de cele mai multe ori în *educatori non-formali*.

De ce educație non-formală? Este o întrebare care ne apare în minte ori de câte ori vorbim despre activități legate de improvizație, fantezie, creativitate, bucurie, crearea unui mediu atrăgător pentru învățare prin distracție, dans, film, exprimare liberă. Aș putea spune o *călătorie*...la pas, nici prea lungă nici prea scurtă, pentru care avem nevoie de un ghid sau de un formator/animator/facilitator cu mult SUFLET!!

Primul pas împreună cu educația non-formală a fost făcut în Biblioteca Pietroșița în noiembrie 2014, când s-a organizat primul Biblio-atelier *Ce pot face două mâini dibace* în cadrul căruia echipa de copii a confecționat din hârtie colorată fluturi.

A urmat la scurt timp un atelier de lucru în echipă și abilități practice la Grădinița Pietroșița unde cei mai mici utilizatori ai serviciilor oferite de biblioteca noastră au confecționat stegulețe și au desenat harta României.

Astfel și astăzi continuăm Biblio-atielierele de îndemânări practice unde copii și tineri, dar și adulți de toate vârstele am învățat să croșetăm, să comunicăm prin joc, să lucrăm în echipă.

Unele evenimente sunt pline de surprize care se continuă mult timp după programul inițial propus. Astfel, după ora de atelier și creație, care au ca scop stimularea îndemânării și creativității pentru activități din gospodărie, am inițiat o serie de jocuri de autocunoaștere și comunicare, prin care cei prezenți au înțeles că există și altfel de comunicare decât cea verbală. În final, *sponsorul dulce* dăruiește copiilor dulciuri de fiecare dată.

Ori de câte ori avem un eveniment religios de marcat avem parte de audiții ori citim în grup și ascultăm cu atenție *Povestea lui Iisus*, cântăm colinde acompaniați la chitară sau învățăm jocuri noi precum *Ghicește ce am în cutie*. Astfel, copiii care frecventează biblioteca noastră se asigură de faptul că Moș Crăciun vine cu sacul plin cu daruri de fiecare dată.

Deoarece iarna este mai frig chiar și în bibliotecă la... BIBLIO-DISCOTEKA ne încălzim dansând și apoi mergem la școală.

Luna martie a fiecărui an este luna primăverii, dar și a cunoașterii drepturilor și obligațiilor noastre în calitate de cetățeni europeni. *Sunt copil și am drepturi... dar și îndatoriri* este activitatea care ne

cuprinde pe toți și unde am discutat despre drepturile copiilor la educație, la o viață sănătoasă, la o familie, la un nume etc. Participanții și-au exprimat sentimentele și îndatoririle lor, în scris după care le-au așezat în *Copacul familiei*.

Aprilie vine cu *Fantezii de primăvară* – un complex de activități precum concursuri de desene, versuri, cântece dedicate primăverii, toate realizate de către copii de la Grădinița Pietroșița, unul din partenerii de nădejde ai bibliotecii noastre. *Sponsorul dulce* a fost prezent ca de obicei cu dulciuri.

În fiecare an sărbătorim *Ziua Europei* care în acest an a început cu concursul: *Răspunde, dacă știi, despre Europa!* pentru ca mai târziu la secțiunea Biblio-atelier toți cei de față am confecționat stegulețe, apoi, pentru că era o zi frumoasă, am plecat în grup, cu stegulețele în mână, la picnic, la Muzeul Sătesc *Dumitru Ulieru*.

Știm cu toții că o carte este plină de surprize, o lectură poate aduce o nouă interpretare, un peisaj dezbăluie lucruri uimitoare în minte și-n sufletul nostru. Însă o bibliotecă este ca un labirint al ideilor, al interpretărilor, al experienței umane, un mediu nou în care vizitatorii sunt atrași de atmosfera plină de relaxare, joc și prietenie în care se desfășoară activitățile educative non-formale, dar și de caracterul lor practic.

Sigur te poți rătăci prin acest labirint. Și cât de plăcut este acest lucru! Într-un sfârșit vei găsi calea de ieșire la suprafață. Atunci te vei simți altfel: relaxat și luminat pe dinăuntru de o lumină care nu se va stinge niciodată.

Elena Negulescu

Biblioteca Comunală Pietroșița

Sustinem cultura în educație!

În intenția de a câștiga noi experiențe și de a acumula informații în vederea îmbunătățirii calității evenimentelor culturale desfășurate în cadrul Bibliotecii Comunale Mătăsaru, m-am înscris cu entuziasm la cursul de formare profesională furnizat de asociația „Susține cultura în educație”. Entuziasmul a crescut în intensitate în momentul în care am primit e-mailul de confirmare care m-a anunțat că mă aflu printre cei selectați să participe. Cu mult interes și voie bună m-am prezentat la curs. Training-ul s-a desfășurat în perioada 18-19 septembrie la școala nr.23 „Sfântul Silvestru” din București și a avut în vedere îmbunătățirea colaborării între instituțiile de cultură și cele școlare precum și promovarea artei în rândul școlilor prin intermediul operatorilor culturali. Manageri de muzee, actori, coregrafi, regizori, membrii ai unor organizații culturale nonguvernamentale, reporteri, formatori, bibliotecari din diverse județe s-au întâlnit spre a-și împărtăși experiențele și a veni cu soluții și propuneri de proiecte pentru îmbunătățirea educației prin cultură. În prima zi de formare s-a dezbătut problema rolului profesionistului în domeniul culturii și beneficiile inițierii unor programe culturale de promovare și susținere a artei în școli, iar fiecare dintre cei 20 de participanți a avut ocazia să ofere exemple de activități artistice care și-au dovedit succesul în rândul copiilor și metodele pedagogice abordate în derularea unor astfel de activități. În cea de-a doua zi a formării s-a abordat tema privind cadrul instituțional al sistemului educațional din România și care sunt condițiile unei bune colaborări între instituțiile de cultură și cele școlare. De asemenea, au fost expuse o serie de idei de implicare a organizațiilor culturale în educație. O idee inovativă a fost prezentată de Organizația Artcrowd, câștigătoarea premiului European Language Label 2014, care realizează **ateliere de teatru cu umbre umane** pentru copii între 9 și 13 ani. Prin proiectul „Odiseea reloaded” care constă în desfășurarea unui atelier cu o durată de 20-25 de ore, organizația își propune să le stârnească celor mici curiozitatea față de mitologia greacă și să le extindă orizontul în privința teatrului și a felului în care se poate construi un spectacol pas cu pas. După ce se familiarizează cu *Odiseea* lui Homer, copiii intră în postura personajelor ca tineri actori și experimentează ca scenografi cu mijloacele teatrului – costum, mască, obiect, lumină și umbră – acompaniați de o gamă de instrumente neobișnuite, o parte construite chiar de ei din

materiale reciclabile. Prin intermediul unei suite de jocuri de mișcare, coordonare și atenție, copiii descoperă cum își pot transforma umbra într-un mijloc de expresie teatrală, parcurgând în același timp evenimente și imagini din mitologia greacă. Tânăra ansamblu de actori transpune 10 scene *Odiseea* într-un mic spectacol de umbre cu figuri umane. O altă idee interesantă a fost prezentată de o tânără actriță care utilizează **teatru de improvizație cu păpuși** în grădinițe. Cum elevii de vârstă preșcolară întâmpină dificultăți în exprimarea unor trăiri sau chiar în formarea unor conduite (spălatul pe dinți, consumul de alimente sănătoase etc), tânăra creează scene de teatru cu personaje-păpuși care se comportă într-un anumit mod, în felul acesta determinându-i și pe copii să adopte comportamentul personajelor.

Cât privește susținerea culturii la nivelul județului Dâmbovița, am prezentat activitatea Bibliotecii Comunale Mătăsaru cu exemple de activități artistice și culturale din cadrul proiectului „Rețea de centre de educație non-formală pentru viață în mediul rural din Dâmbovița”. Atelierul „Pietrele spun povești” desfășurat în cadrul programului Bibliovacanța a fost primit cu încântare de către participanți, care s-au arătat atașați de inițiativa de a realiza mici opere de artă din materiale elementare (pietre pictate într-un mod ingenios, bețe, nisip, lemn) și de rezultatele obținute. Și alte evenimente din cadrul proiectului au stârnit interesul și aprecierea celor prezenți. Totul s-a desfășurat într-o manieră interactivă, iar noi am acumulat experiențe culturale inedite întorcându-ne dornici de a transmite cele învățate în cadrul comunităților în care ne desfășurăm activitatea.

Denisa Bodi

Biblioteca Comunală Mătăsaru

PATRIMONIU

Colecțiile speciale. Concept, organizare, dezvoltare

În lungul proces al evoluției și definirii ființei umane și societății, universul cărții nu este doar o metaforă, ci și o realitate care s-a certificată în timp. În opinia noastră nu a existat, și suntem convingeți că nici nu există, o activitate care să nu fie tributară cărții. Ea este o oglindă a sufletului și a minții omenești, în care se răstrânge cu lumini și umbre cel care caută, descoperă sau anticipează viitorul. Între aceasta și bibliotecă, (publică sau particulară) unde-și găsește locul, legătura este indisolubilă, trainică și înobilantă.

De altfel, FIAB (Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari) definește astfel această instituție cultural-educativă: „o colecție de cărți, periodice, alte documente grafice și audio-vizuale, cât și serviciile unui personal capabil să dezvăluie și să pună la dispoziție aceste materiale, în scopul satisfacerii necesităților de informare, editare și recreere a cititorilor săi”. Poziție adoptată și de UNESCO. Se desprind două aspecte fundamentale: cele legate de constituirea, organizarea și păstrarea în timp a unor colecții de documente grafice și audio-vizuale și, deosebit de important, al oferirii unor servicii de către un personal competent, pentru satisfacerea necesităților de informare ale membrilor colectivității în care-și desfășoară activitatea biblioteca. Procesul completării colecțiilor de documente, al înființării unor secții și servicii noi, presupune continuitate, viabilitate, selectivitate, flexibilitate, adaptabilitate la climatul social și cultural existent la un moment dat, anticipând viitorul de care trebuie să se țină cont.

Acestea au fost și principalele linii directoare ale evoluției bibliotecii noastre. Considerăm că amintirea câtorva reperi în timp sunt necesare.

Până la declanșarea celui de-al doilea război mondial, societățile culturale târgoviștene („Cercul Studentesc”), autoritățile și personalități importante din oraș își sporesc preocupările pentru instituționalizarea și dezvoltarea lecturii publice, punând pe primul plan problema construirii unui local pentru biblioteca orașului.

În 1942 „Sfatul Căminului Cultural Târgoviște” hotără „înființarea unei biblioteci publice, care până la construirea unui cămin cultural va funcționa în localul Școlii primare de băieți nr. 1”¹, precizându-se că „biblioteca se va forma prin comasarea actualelor biblioteci publice existente, prin cumpărări de cărți și donații”². Primăria a făcut apel printr-o adresă către toți locuitorii spre a deveni donatori în bani, documente, tablouri, fotografii privind trecutul orașului nostru și de cărți necesare, „pentru buna funcționare și înzestrare a bibliotecii și muzeului care urmează a lua ființă în acest oraș”³.

În timpul războiului, la 28 noiembrie 1943, în sala de consiliu a Primăriei Târgoviște s-au întrunit membrii Consiliului de colaborare și ai Căminului Cultural „Târgoviștea”, pentru constituirea „Asociației târgoviștenilor și dâmbovițenilor”,

menită să sprijine „acțiunea de propășire sub toate înfățișările a Târgoviștei, întreprinsă de administrație și autoritățile locale”⁴.

Declanșarea războiului a avut consecințe nefaste și asupra dezvoltării culturale a orașului, care stagnează.

Ca urmare a măsurilor întreprinse de autoritățile locale și județene, la 30 ianuarie 1944 are loc inaugurarea Muzeului orașului Târgoviște, prilej cu care s-a deschis și „Biblioteca primăriei și Căminului Cultural Târgoviște adăpostită în localul muzeului până ce se va clădi o sală proprie”⁵. Este de fapt o confirmare a acesteia ca instituție publică.

După război se reia dorința târgoviștenilor de a avea local propriu pentru bibliotecă. Astfel, în 1947 se formează un comitet din care fac parte: Constantin Sandu (primar), Constantin Nicolaescu, Tănase Borțoi, Rădulescu Dumitru, ing. Gall și alții care coordonează lucrările de amplasare, construcție, dotare cu mobilier a noii clădiri, construită după planul Fundației Dalles, întocmit de arhitectul târgoviștean Ion Magrini. Fundația (inaugurată în 1932) a fost creată de familia Dalles, care deținea un frumos conac boieresc în comuna Bucșani din județul nostru, unde a construit un spital, două școli, două biserici, iar la Târgoviște un internat pentru gimnaziu.

Construcția este ridicată în anii 1948-1949, perioadă în care întâlnim la arhiva Primăriei o bogată corespondență ce cuprinde devize, memorii, ordine referitoare la derularea activităților aferente impulsării și terminării lucrării.

Biblioteca începe să funcționeze în noul local din ianuarie 1950, fondul de publicații (aproximativ 5-6.000 volume) fiind constituit la început din cărțile unor biblioteci particulare (Bițu Athanasie, Ion Tălăngescu, Ion Corbescu), cea a familiei Văcăreștilor, la care se adaugă aproximativ 1.000 volume cumpărate de Primărie. Un an mai târziu (1951) fondul crește cu 2.500-3.000 cărți provenite de la biblioteca Căminului Cultural „Tudor Vladimirescu”, continuatoarea celei a Căminului Cultural „Târgoviște”, care se aflase din 1944 în incinta muzeului nou înființat⁶.

În următoarele decenii, până în 1968, situația bibliotecii este coroborată cu dezvoltarea de ansamblu a societății românești, și mai ales cu pregnantă involuție a culturii, impusă prin dicteuri. Are loc așa zisa „revoluție culturală”, de fapt o

subestimare a specificului cultural românesc, înregimentarea acestuia în mult trâmbițatul „internaționalism proletar”. Subordonând tradițiile orale și culturale unei politizări excesive, societatea românească va parcurge o perioadă de involuție, bibliotecilor rezervându-li-se un rol „de prim rang” în acest program. Prin definiție, depozitarea de-a lungul secolelor a documentului primar (fie că s-a numit manuscris, carte, periodic și până la purtătorii moderni de informații din zilele noastre), bibliotecile au teaurizat tot ce a creat mai valoros umanitatea în zbuțumata-i existență. Iată de ce, raportându-ne la perioada amintită mai sus, aceste instituții au avut cel mai mult de suferit. La situațiile spațiilor insuficiente, a personalului redus numeric și în multe cazuri necorespunzător ca pregătire profesională și culturală, a lipsei fondurilor și a unor condiții normale desfășurării activității, li s-a adăugat, până în 1968, și uneori după, „agresiunea” directă asupra fondurilor de publicații, prin celebrele epurări pe criterii ideologice, arbitrare. Am făcut aceste precizări pentru a înțelege mai bine climatul vitreg, de multe ori potrivnic, în care și-a desfășurat activitatea, timp de aproape două decenii biblioteca târgovișteană.

Până la noua împărțire administrativ teritorială din 1968, activitatea bibliotecii se desfășoară la parametrii destul de modești, determinați (cum am amintit mai sus), de o serie de opreliști de ordin ideologic, social sau economic, instituția fiind concordantă la situația generală în care se afla Târgoviștea. Și în aceste condiții, ea și-a îndeplinit rolul său social, contribuind substanțial la formarea multor generații, fiind una din instituțiile catalizatoare a intelectualilor mai vechi precum și a celor în formare. Crește apreciabil fondul de carte, ajungând în 1968, an de referință datorat noii împărțiri administrativ-teritoriale a țării, la aproximativ 45.000 volume. Totodată se pun bazele constituirii unor noi colecții: de periodice, carte documentară, discuri etc. Din păcate, din cauza condițiilor necorespunzătoare, o parte a fondului, mai ales cel considerat din motive ideologice ca neadecvat pentru a fi pus la dispoziția cititorilor se degradează, ceea ce va duce în final la pierderea acestuia.

Anul 1968 aduce cu sine reînființarea județului Dâmbovița, ca parte administrativă a țării. În aceste condiții, în anii următori, vom asista la o dinamizare a vieții social-economice și implicit și

a celei culturale. Instituția devine, din 1974, bibliotecă județeană, titulatura răspunzând mai bine mutațiilor de ordin socio-cultural, cât și ariei de preocupări din ce în ce mai diversificată. Următorul deceniu (1970-1980) este cel al consolidării organizatorice, al redimensionării activității, al conceperii structurii colecțiilor și diversificării acestora, cel al recuperării prin achiziții sau donații a unor lucrări de referință pentru cultura națională și universală, precum și a constituirii unui important fond documentar referitor la meleagurile dâmbovițene.

Definitoriu în privința dezvoltării activității este anul 1974. Prin mutarea într-un spațiu adecvat (localul fostei Prefecturi a județului, monument de artă și arhitectură datând din 1902), s-a putut reorganiza în acesta toate secțiile și serviciile existente, înființând și unele noi: Secția Muzicală și de Artă, Serviciul de Informare și Documentare, Secția de Colecții Speciale (ce cuprinde carte de patrimoniu sau cea susceptibilă de a face parte din patrimoniul național, edițiile bibliofile, cele cu autograf etc.), Sala de Periodice, Serviciul Metodic, Sala Cataloagelor, devenind astfel o bibliotecă cu organizare științifică certă⁷. S-au pus bazele unei dezvoltări, ce s-a dovedit viabilă în timp, în ceea ce privește colecțiile aflate într-o continuă creștere.

Structura tipurilor de documente ale noi înființatei secții („Colecții Speciale”), grupează categorii variate, unele necesitând cerințe specifice de organizare, conservare și circulație. În prezent secția, ce poartă numele lui Constantin Cantacuzino Stolnicul, în memoria cărturarului umanist, legat spiritual de Târgoviște, are în componența sa: cărți donate de particulari (de la înființare și până astăzi); carte veche românească și străină; carte cu însemnări manuscrise ale unor personalități care au vizitat municipiul Târgoviște și județul Dâmbovița; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; diafilme și

diapozitive; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița); fondul „Societății Române de Bibliofilie”, ce avea sediul la Târgoviște. În general s-a urmat structura secției similare de la Biblioteca Academiei Române.

La sfârșitul anului 2014, fondurile, pe unități de bibliotecă, se prezentau astfel: *Hărți*, 93 u.b.; *Ex-Libris*, 2112; *Grafică de carte*, 298; *Maximafilie*, 539; *Microfilme*, 316; *Cartofilie*, 19531; *Fotografii*, 5427; *Sigilografie*, 137; *Periodice vechi*, 5274; *Manuscrise*, 2500; *Carte de patrimoniu*, 83.

Facem câteva considerații, ce credem că sunt utile, asupra altor categorii enumerate mai sus.

Colecția de manuscrise se structurează astfel:

- două volume de carte („Werther” de Goethe și „Sângele morților” de Maurice Zermatten) cuprinzând 800 de pagini, traduse de Alexandru Iacobescu;
- manuscrise literare propriu zise (poezii, articole, eseuri, pagini de proză inedite sau publicate) ale unor scriitori reprezentativi ai literaturii române ca: Miron Radu Paraschivescu, Alexandru Philippide, Ion Barbu, Ion Minulescu, Ionel Teodoreanu, George Bacovia, Gala Galaction, Geo Bogza, Vasile Militaru, Marin Preda, Gib Mihăescu, Tzigara-Samurcaș, Marin Sorescu, Emil Botta, Dimitrie Stelaru, Ion Marin Sadoveanu ș.a.). De asemenea, de la cei ce s-au consacrat în literatură drept „Școala prozatorilor târgovișteni” (Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu) sau celor care ne-au vizitat de-a lungul timpului, cu prilejul participării la edițiile Festivalului-Concurs de Literatură „Moștenirea Văcăreștilor”, a altor întâlniri cu cititorii sau membri ai Societății Scriitorilor Târgovișteni.
- corespondență, adrese, însemnări printre alții de la: Tudor Arghezi, Ion Minulescu, Perpessicius, Torouțiu, Agatha Grigorescu-Bacovia, Șerban Cioculescu, Alexandru Rosetti, Radu Tudoran, Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, Octav Dessila, Constantin Noica, Iorgu Iordan, Dan Simonescu ș.a.
- efemeride (cărți de vizită cu însemnări sau dedicații, cărți poștale cu scurte adnotări și însemnări, contracte de editură) de la: Lucia Demetrius, N. D. Cocea, Șerban

Cioculescu, Vasile Voiculescu, Victor Eftimiu, Eugen Relgis, Laurențiu Fulga, Neagu Rădulescu, Ion Petrovici, Cicerone Theodorescu, Sașa Pană, Ion Pas, Eugen Lovinescu, Virgil Carianopol, pentru a aminti doar câte nume⁸.

Ele s-au constituit în timp prin donațiile de început ale bibliotecii, de la diverse personalități locale, prin achiziții de la anticariate, transfer de la Biblioteca Națională a României, Biblioteca Academiei Române, schimb interbibliotecar și alte surse.

Colecția de diafilme, diapozitive și microfilme, având diversitate tematică, oglindește aspecte din istoria universală și națională, din știință, literatură, artă. Microfilmele pe care le avem reflectă istoria presei dâmbovițene între 1878 (data apariției primului ziar dâmbovițean „Kindia”) și până la începutul celei de a doua jumătăți a secolului XX.

Din **colecția iconografică**, menționăm fotografii, unele cu însemnări și dedicații autografe de la scriitori, oameni de cultură (Matei Alexandrescu, Mircea Damian, Laurențiu Fulga, Gaby Michăilescu, Mircea Streinu ș.a), altele din domeniul literaturii (scriitori, familiile acestora, șezători literare, adunări ocazionate de inaugurarea unor statui, dezvelirea unor plăci comemorative etc.), precum și cele ce oglindesc aspecte ale dezvoltării instituției noastre în timp, a relațiilor acesteia cu scriitorii contemporani sau manifestări culturale de valoare națională ce se desfășoară, an de an, la Târgoviște („Crizantema de Aur”, „Moștenirea Văcăreștilor”, sesiuni de comunicări științifice etc.).

Fondul de cartofilie constituit prin transfer de la Biblioteca Națională a României, de la instituții social-culturale din județ, precum și din donații (Teodor Balș, I. Vlăduțiu, Ion Halmaghi, Paul Dumitrescu etc.) cuprinde: case memoriale, monumente istorice și de artă, etnografie și folclor, personalități ale istoriei, științei și culturii românești, imagini turistice (vechi sau noi, din țară dar și din județul Dâmbovița.)

Ex-librisurile provin din donațiile unor personalități dâmbovițene, de la alte biblioteci din țară (Brăila, Botoșani, Reșița, Bacău, București, Cluj, Hunedoara, Ploiești, Craiova, Galați, Sibiu, Constanța, Brașov), sau de la creatori și colecționari locali (Grigore Eftimescu, Lucian Penescu, Emil Grama, Victor Remizovski, Ion Marinescu, Alexandru Coman)

cât și din lucrări primite de „Societatea Română de Bibliofilie” (înființată la Târgoviște în 1972). Din acel an, timp de aproape un deceniu, în biblioteca noastră a funcționat un valoros Cerc de „Ex-libris”, care a organizat câțiva ani „Salonul de Ex-Libris”. Unele exemplare ale colecției reprezintă centre de cultură europeană din țări ca: Italia, Polonia, Belgia, Rusia, Germania, Suedia, Danemarca etc.

Grafica de carte ilustrează conținutul unor opere literare ale scriitorilor români, desenele fiind executate de creatori afirmați pe plan național sau local.

Deși nu ne este specific, am considerat necesar să constituim și o colecție de **sigilografie** (insigne, medalii, plachete), reprezentând evenimente deosebite ale activității din domeniu precum: aniversarea unor biblioteci (Târgoviște, Ploiești, Galați, Pitești, București etc.), manifestări culturale și științifice („Crizantema de Aur”, „Contemporania”, Festivalul Concurs „Moștenirea Văcăreștilor”, Festivalul Național de Colinde, Concursul „Eroi au fost, eroi sunt încă”), aniversări sau comemorări ale unor scriitori (Ion Vinea, Victor Ion Popa, Ion Heliade Rădulescu etc.), sărbătorirea unor localități și instituții (Târgoviște 600, Primăria Târgoviște și altele), toate acestea întregind tezaurul nostru documentar.

Colecțiile enumerate dau posibilitatea studierii evoluției culturii târgoviștene și a celei dâmbovițene (de către cercetători sau a deschiderii spre publicul larg), a contribuției unor instituții, asociații, societăți, distinși oameni de cultură la crearea, menținerea și dezvoltarea unui efervescent climat spiritual în acest perimetru geografic⁹.

NOTE

1. Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale. Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar 49/1942, fila 18.
2. *Ibidem*, fila 30.
3. *Ibidem*, fila 16.
4. Direcția Județeană Dâmbovița a Arhivelor Naționale. Fond Primăria orașului Târgoviște, dosar 49/1942, fila 18.
5. Primăria orașului Târgoviște, dosar 14/1943-1944.
6. Cf. Victor Petrescu. *Biblioteconomie*. Miscelanea, ed. a 2-a, revăzută și adăugită. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2010, p. 40-42.
7. *Ibidem*, p. 43-44.
8. Victor Petrescu; Agnes Erich. *Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”*. Monografie. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2013, p. 103-104.
9. *Ibidem*, p. 107-109.

Carte românească de secol XVII din colecțiile Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Cartea românească din secolul al XVII-lea este legată de figurile luminate ale lui Matei Basarab, Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, domni ai Țării Românești, și ocupă un loc aparte în colecțiile speciale ale Bibliotecii Județene Dâmbovița. Sub Matei Basarab (1632-1654) se tipărește cel mai important cod de legi, *Îndreptarea legii*. Sub Șerban Vodă Cantacuzino (1678-1688), în tensiunea conflictului dintre turci și creștini, cultura ia un nou avânt, culminând prin traducerea și tipărirea în limba română a *Bibliei* de la București (1688). În lunga domnie a lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), nepotul lui Șerban Vodă, se desăvârșesc tendințele anterioare ale culturii naționale, cât și triumful definitiv al culturii eline asupra celei slavone. Se continuă traducerea cărților de cult în limba română, se accentuează influența occidentală italiană, dar se menține și cea răsăriteană, polono-kieviană, iar artele capătă un nou avânt în dezvoltare. Este perioada în care funcționează în Țara Românească tipografiile de la București, Câmpulung, Govora, Snagov, Buzău, Târgoviște, în Moldova cea de la Iași, iar în Transilvania cele de la Alba Iulia, Sebeș și Sibiu unde se imprimă mai puține cărți în limba slavonă și mai multe în limbile română, greacă și arabă.

În prezentul articol dorim să aducem la cunoștința cititorilor noștri cartea românească de secol XVII prezentă în colecțiile Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița.

EVANGHELIA ÎNVĂȚĂTOARE, Mănăstirea Dealul, 1644

Ev[an]gh[e]lie învățătoare / duminecelor preste tot anul și la praznice / domnești, și la sfinți mari aleși / cu porunca și cu cheltuiala Prea luminatului creștin Matei Basarab / Voevod Domn și Biruitoriu a toată Țara Rumânească /și cu nevoința sfântului Chir Theofil / mitropolit a toată Țara Rumânească / tipăritusau întru Dumnezeiască / Lavra, cese cheamă chiamă Monastirea Deal / care iaste

Hramul Sfântul Niculae / Văleat / 1644. [4], 708 p.: ilustrații; in folio (30 x 18 cm.) + [3] f. ms, 19R și 29R. (25 x 15 cm.)¹

BRV I (46), p. 144-147; BRV IV (46), p. 190.

Una din cele mai importante cărți aflate în patrimoniul bibliotecii noastre este *Evanghelia învățătoare*, tipărită la Mănăstirea Dealul în 1644, numită și *Cazanie*. Începutul imprimării ei s-a făcut la Govora în 1642, și s-a încheiat la Mănăstirea Dealul, la 2 septembrie 1644, „cu voia părintelui, și cu demnare fiului, și cu săvârșitul duhului sfântu, pre luminat întru dreptu slavitoru, și credincios întru părintele nenascutu, și întru fiul dela părintele născutu,..., Creștinul Mateiu Basarab Voevodu”², fapt ce rezultă din prefața tipăriturii.

Cei care s-au ostenit pentru tipărirea acesteia au fost Ioan Cunotovici, Proca Stancioviți, Tudor Dumitrovici și Lupin Dumitrovici Popești. Traducerea a fost realizată de către ieromonahul Silvestru „din limba rusească pre limba rumânească”, de ajutor fiindu-i și Udriște Năsturel. Din punct de vedere biblioteconomic lucrarea este importantă pentru că este prima carte tipărită în Țările Române cu pagini numerotate. Însă, numerotarea paginilor și a foilor acestei tipărituri are numeroase greșeli.

Lucrarea este în format in folio, titlul fiind încadrat într-un chenar simplu, având și un frontispiciu ornat fitomorf realizat din ramuri înfrunzite dispuse simetric.

Tiparul este executat în negru și roșu, cu caractere de două mărimi.³ Pe verso-ul titlului se află stema Țării Românești și versurile închinare. Este reprezentată pasărea heraldică cu crucea în cioc, cu zborul deschis și capul orientat spre stânga, încadrat de lună și soare. Scutul este susținut de două acvile, deasupra fiind așezată mitra mitropolitană. Totul apare încadrat într-o coroană de spice cu ciucuri și panglici, de factură barocă.

Vignetele sunt reprezentate tot cu motive

fitomorfe, cu ramurile pornind dintr-o torsadă sau o rodie centrală sau prezintă lujeri subțiri cu frunze albe pe fond negru.⁴ Există și o vinieta nouă, fitomorfă, în care doi lujeri înfrunziți, pornind dintr-un nod central se termină în fructe de ananas.

Litelele sunt ornate cu elemente zoomorfe (berbec, cal), avimorfe (pelican), antropomorfe (îngeri, preoți, sfinți, soldați) sau cu umbre realizate din linii paralele pe care apare câte o floare.

În ceea ce privește gravurile, acestea sunt de tip pline page și îi reprezintă în stil bizantin pe sfinții Ioan Zlataust, Vasile cel Mare și Grigorie, în veșminte cu falduri. De asemenea, apar două gravuri, *Fiul risipitor* și *Întoarcerea fiului risipitor*. Se pare că model pentru artistul gravor a fost, printre alții, și Albrecht Dürer.⁵ Însă, artistul a autohtonizat peisajul și arhitectura, în plan îndepărtat apărând un grup de case și copaci, precum și un țăran care ară pământul.

Exemplarul deținut de noi are [1] f., respectiv 787 pagini, starea de conservare precară, foile 1-2 desprinse, respectiv 41-47. Coperta este din lemn, îmbrăcată în piele, cu încuietori, lipsind una din ele.

ÎNDREPTAREA LEGII, Târgoviște, 1652

Evanghelia învățătoare
Stema Țării Românești

Îndreptarea legii cu Dumnezeu care are toată judecata Arhierescă și împărătească: Pravila Sfinților Apostoli: Lângă aceasta și ale sfinților Dascăli ai lumii: Teologia Dumnezeștilor Bogoslov / cu porunca și învățătura Blagocestivului împărat Ioan Comnenul, Alexie Aristinu; cu nevoița și osârdia și cu toată cheltuiala a prea sfințitului Ștefan. – Iar acum de întâi prepusă toată de pre elinește pre limba rumânească. – [24]f., 794p.: ilustrații; in folio (29 x 19 cm.) + [12] f. mss + 1 f. cu gravură, 36 R.⁶

BRV I (61), p. 190-203; BRV IV (61), p. 201.

Îndreptarea Legii, tipărită la Târgoviște în 1652, cunoscută și sub denumirea de *Pravila Mare*, pentru a se deosebi de *Pravila mică* de la Govora, este o altă lucrare bibliofilă deținută de Biblioteca Județeană Dâmbovița. Spre deosebire de *Pravila* de la Govora, în care normele de drept laic apăreau în mod aleator, în *Îndreptarea legii* dreptul laic ocupă, în prima ei parte, un loc predominant, constituind, și din acest punct de vedere, o operă legislativă fără precedent în Țara Românească. La baza reglementărilor sale se află izvoare grecești de drept bizantin, cunoscute prin filieră slavonă. Traducătorul izvoarelor și cel ce a alcătuit *Îndreptarea legii* a fost Daniil Andrianul, numit și Panonianul (adică Transilvăneanul), care a avut drept colaboratori pe Pantelimon Ligaridis, umanist și teolog, și Ignatie Patrizzidis, profesori la școala grecească din Târgoviște, „dascăli desăvârșiți”, așa cum ni se spune în Predoslovie. Aceasta este o traducere făcută de către mitropolitul: „Ștefanu cu mila lu Dumnezeu Mitropolit alu Târgoviștii, Exarhul Plaiului și a tot Ungro-Vlahia”, „ca să fie de folosul tuturor de obște”. *Pravila* are reprezentate însemnele heraldice ale mitropolitului, căruia îi și sunt închinată versurile, și nu stema domnului. Iisus Pantocrator apare în partea superioară, susținut de mitra surmontată de pălăria papală. Cu cârja este ucis balaurul, simbol al Antihristului (partea de jos a gravurii). Simbolurile arhieresti sunt plasate într-un cadru baroc format din frunze de acant, semipalmete, lalele din care apar două capete de îngeri întoarse spre exteriorul ansamblului fitomorf. Alți doi îngeri sunt poziționați simetric față de însemnul papal și susțin crucea și cârja.

Foaia de titlu este reprezentată cu un ornament de tip arhitectural, casetată, în partea de sus fiind redată *Înălțarea Domnului*. Cartușul vegetal este susținut de Isaia și Moise (stânga) și Ieremia și regele David (dreapta). Arcada este sprijinită de două coloane subțiri, în jurul cărora se răsucesc ramuri de viță de vie. În casele din stânga apar, de sus în jos, arhidiaconul Ștefan, Sfântul Antonie, Sfântul Mucenic Gheorghe, Sfântul Teofilact, iar în dreapta, Sfântul Grigorie Decapolitul, Sfântul Nicolae, Sfântul Teodor Tiron și Sfântul Teofrast. În partea de jos apare stema Țării Românești, pasărea heraldică așezată pe o colină, cu crucea în cioc, cu zborul deschis, capul orientat spre stânga, pe piept cu un scut, cu coroană și cruce pe locul inimii, în stânga soarele, în dreapta luna. Scutul este încoronat și încadrat de mucenicii Mercurie (stânga) și Dimitrie (dreapta).⁸

Inițialele ornate sunt construite pe motivele: acant, pomul vieții, floare de lotus, rodie, garofiță, spic, ananas etc. Foarte variate sunt vinițele, majoritatea construite pe motive fitomorfe sau având ca motiv central capul de înger înaripat. Printre *frontispiciile* care apar este și cel compus pe motive fitomorfe, cu floare de albăstrea dispusă central și lujeri cu spic de grâu și steluțe.

Gravurile semnate de Theodor Tisevici alcătuiesc reprezentările celor „sapte soboare

ecumenice”. Este redată, astfel, o galerie bogată de personaje, precum împărații Constantin, Teodosie, Marcian; papi: Silvestru, Damaschin, Celestin, Leon I; patriarhi: Mitrofan, Grigorie Bogoslovul, Chiril, Anatolie. De exemplu, în gravura intitulată *Soborul de la Niceea* e împăratul Constantin cel Mare, așezat pe tron, își sprijină tălpile pe spinarea ereticului Arie.⁹ Se observă că gravorul se concentrează mai mult asupra personajelor, vestimentația acestora fiind redată în detaliu.

Departate de a fi un simplu corpus juridic, *Îndreptarea legii* era menită să pună ordine în toate domeniile, începând cu cele spiritual și etic, fiind o carte de învățătură.

Exemplarul deținut de bibliotecă are [25]f, 794 f., format in folio, stare de conservare precară. Coperta este din lemn, îmbrăcată în piele, lipsind încuierile.

BIBLIA DE LA BUCUREȘTI, În scaunul mitropoliei, 1688

Biblia: adecă Dumnezeiasca scriptură: ...care sau tălmăcit duple limba elinească spre înțelegerea limbii românești / cu porunca Prea bunului creștin, și luminatului domn IOAN ȘERBAN, CATACOZINO BASARAB VOEVOD; și cu îndemnarea dumnealui COSTADIN BRÂNCOVEANUL marele logofăt [...]. – Tipăritusau întâiu... – [5], 932 p., [1] f.: ilustrații; in folio (42 x 28 cm.), 59 R. (30 x 18 cm.)

BRV I-86, p. 281-291; BRV IV-86, p. 206-207

Biblia de la București este una dintre cele mai importante lucrări care se află în colecțiile speciale ale Bibliotecii Județene Dâmbovița. Este vorba de prima ediție integrală a ei în limba română, operă de mari proporții pentru acel timp. Tipărirea începuse încă din timpul lui Șerban Cantacuzino, la 5 noiembrie 1687, un prim triaj fiind terminat în septembrie 1688, deci în timpul vieții acestuia. Al doilea triaj apare abia în noiembrie 1688, sub noul domnitor. Potrivit unei note dintr-o altă tipăritură, Brâncoveanu, ca mare logofăt, a fost „ispravnicul” lucrării de tipărire a acestei prime Biblii românești, o operă de colaborare a cărturarilor români de pretutindeni. Acesta a conștientizat importanța instrumentelor lingvistice folosite la traducerea Bibliei de la

Îndreptarea legii
Stema

București și a creat pentru tipărirea ei, pe vremea când era ispravnic, un fond lexicografic din care făcea parte *Lexiconul greco-latin* al lui Varinus Favorinus (1522) și *Biblia Sacra Polyglota* (1653-1659).¹⁰

Titlul apare pe o pagină întregă încadrată în chenar floral și arată că s-a tradus „dupre limba elinească spre înțelegerea limbii românești”. Același tip de foaie de titlu îl întâlnim și în *Mărgăritare* (București, 1691) și în *Psaltire* (București, 1694). Pe verso-ul foi de titlu, apare stema lui Șerban Cantacuzino, pasărea heraldică cu crucea în cioc, cu capul orientat spre stânga, situată în mijlocul figurii unei pajure bicefale (vultur imperial cu două capete), care ține în gheare spada și sceptrul (stema familiei Cantacuzino). Coroana imperială domină întreaga imagine, care evocă tăria, puterea și izbânda domniei lui Șerban Cantacuzino asupra dușmanilor „văzuți și nevăzuți”, după cum spun versurile elogioase închinete stemei. Aceasta este amplasată în interiorul unui scut rotund înconjurat de frunze de acant. Exemplarul deținut de noi are lipsă foaia de titlu.

Printre frontispiciile prezente apare unul realizat în stil baroc, format din lujeri care răsar din gura unui mascheron central. Florile reprezentate sunt cele de bujor, floarea soarelui și fructele de rodie. Un alt frontispiciu este mai îngust, cu floarea soarelui. Mai întâlnim unul cu motivul pomului vieții.

Inițialele ornate prezintă motive fitomorfe sau antropomorfe, de regulă fiind încadrate dreptunghiular, conținând în general ornamente vegetale din frunze și flori stilizate. Cele din

Biblia de la București
Stema

interiorul lor diferă de la literă la literă, dar și în cadrul aceleiași litere, existând ornamente diferite. Este de remarcat litera P chirilic care reproduce imaginea Sfântului Petru.

Vinietele finale reprezintă ornamente tipografice, floarea de acant, floarea de bujor, floarea soarelui, floarea de albăstrea sau semipalmete.

Volumele au fost pregătite pentru a fi împărțite tuturor celor ce puteau înțelege semnificația istorică din predosloviile lor. Stolnicul îl rugase pe Brâncoveanu să trimită în țară destule exemplare pentru a se afla despre noua schimbare de domnie, constituindu-se astfel în primul manifest distribuit de Brâncoveanu în scopul creării legăturilor necesare pentru politica ce o va impune.

Exemplarul deținut de biblioteca noastră are 932 p., format în folio mare, lipsă foaia de titlu, este într-o stare de conservare proastă, cu multe foi desprinse, coperta fiind din scoarțe de lemn îmbrăcate în piele.

MINEIUL, Buzău, 1698.

12 volume, în 4°. În primul volum se precizează „Dumnăzău; mai mult decât fieste care iubindu buna cuviință a caselor dumnezăești și locuri de lăcașurile slavii sale”. Înștiințările de la f. 132, semnate de Mitrofan, episcopul Buzăului, aduc date noi despre zămislirea acestor cărți: „La ceste cărți, ce s-au tocmitu acumu de iznoavă pre luni, de s-au alcătuitu cu Mineele cele grecești bisericești, cu porunca și toată cheltuiala a blagocestivului și pre luminatului Domnu Io Constantinu B. Băsărabă Voevodă, pre lângă alți ostenitori ce s-au aflatu, fost-amu și eu Radulu logofătulu Grecianulu...”. Celelalte volume au: 152 foi (octombrie), 164 foi (noembrie), 173 foi (decembrie), 186 foi (ianuarie), 117 foi (februarie), 125 foi (martie), 98 foi (aprilie), 101 foi (mai), 108 foi (iunie), 116 foi (iulie), 132 foi (august). Este în 4° cu 2 foi nenumerate și 139 foi numerotate, grupate în 35 de caiete a 4 foi (în BRV (IV)). Pe verso stema lui Constantin Brâncoveanu și 10 „stihuri politice asupra stemei pre luminatului, slăvitu-lui și blagocestivului Io Constantin B. Basaraba Voevodea”. A doua foaie liminară conține o scrisoare adresată domnului de către Theodosie „Mitropolitul Ungrovlachiei”, care-i

mulțimea deoarece „foarte mari den temelie mânăstirii și multe beserici înnoind întru slava lui Dumnezeu...”.¹¹

BRV I (111) p. 365-369; BRV IV (111) p. 209

Mineiul tipărit de Episcopul Mitrofan este deținut și de Biblioteca Județeană Dâmbovița (lunile martie, aprilie și mai). Sunt păstrate cântările în slavonă, iar sinaxarul, pildele și tipicul sunt redade în română. Prelucrarea „jitiilor” aparține, în mare parte, logofătului Radu Greceanu, având ca punct de plecare *Viețile sfinților* ale lui Dosoftei.

Mineiul a fost tipărit în 12 volume, format în 4⁰ și cuprinde viețile sfinților precum și slujbele celor 12 luni ale anului. Pe foaia de titlu este specificat faptul că acesta este „Care acum întâiu sau Tipărit, cu Tiparul, și Parimiile și Sinaxariul, pe limba Rumanească. Den porunca și toată cheltuiala Prea luminatului Domn: Io Constantin Basaraba Voevod. Obliduitoriu a toată Țara Rumanească Mitropolit fiind a toată Țara Chir Teodosie și sau tipărit în Sfînta Episcopie de la Buzău. În anul de la zidirea lumii 7206. În suși episcopul Buzaului, Chir Mitrofan fiind tipograf”¹²

Lucrarea este tipărită cu roșu și negru, pe două coloane și 39 rânduri pe coloană. Foaia de titlu prezintă în partea superioară un frontispiciu preluat din *Evangelia* greco română, și anume un „Deisis” în care Iisus Arhieru apare în medalion rotund, central, încadrat de Fecioara Maria, la stânga, și Sfântul Ioan, la dreapta, așezați pe calicii de floare. În partea de jos apare o vinieta fitomorfă.

Pe verso-ul foii de titlu este redată stema lui Constantin Brâncoveanu, pasărea heraldică cu crucea în cioc și capul orientat spre dreapta, zborul deschis, la dreapta soarele iar la stânga luna. Totul este încadrat într-o cunună de spice surmontată de coroana princiară. Întreaga imagine este încadrată într-un decor baroc, cu semipalmete, trei capete de înger înaripate, doi trâmbițași tenanți, ghirlande cu fructe, flori și ciucuri din care răsar sabia și sceptrul neîncrucișate. Această stemă o vom regăsi în *Pravoslavnică mărturisire* (Buzău, 1691), *Psaltirea* (București, 1694), *Antologhion* (Snagov, 1697), *Carte sau lumină* (Snagov, 1699).

Frontispiciile sunt fitomorfe reprezentând tratări originale ale motivului vasului cu flori, al

pomului vieții, cu ramuri înfrunzite, sau floarea-soarelui. În cazul unora dintre ele apar medalioane cu chipul lui Iisus

Volumele deținute de noi sunt într-o stare de conservare precară: martie 120 f.: lipsesc foaia de titlu și foile 1-84; aprilie: [1], 98 f.: complet, mai: [1], 49 f.: lipsesc foile 50-101.), fără legătură. Sunt prinse în coligat.

Mineiul
Foaia de titlu

NOTE

1. Catalogul colectiv al cărții vechi românești [on line]. Accesibil pe web: http://www.cimec.ro/carte/carte/s17_0015.htm. Accesat: 21 august 2015.
2. Bibliografia Românească Veche. Vol. I, nr. 46, p. 145.
3. *Ibidem*, p. 144
4. Ana Andreescu. *Arta cărții: cartea românească veche: 1508-1700*. București: Univers Enciclopedic, 2002, p. 54.
5. pictor german, creator de gravuri și teoretician al artei, una din personalitățile de seamă ale istoriei universale a artei
6. Catalogul colectiv al cărții vechi românești [on line]. Accesibil pe web: http://www.cimec.ro/carte/carte/s17_0023.htm. Accesat: 21 august 2015.
7. Bibliografia Românească Veche. Vol. I, nr. 61, p. 193.
8. Ana Andreescu. *Arta cărții: cartea românească veche: 1508-1700*. București: Univers Enciclopedic, 2002, p. 58-59.
9. *Ibidem*, p. 61.
10. Ștefan Ionescu. *Epoca brâncovenească*. Cluj Napoca: Editura Dacia, 1981, p. 138.
11. Victor Petrescu; Agnes Erich. *Tiparul epocii brâncovenești*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2014, p. 125.
12. Bibliografia Românească Veche, Vol. I, p. 365.

Agnes Erich

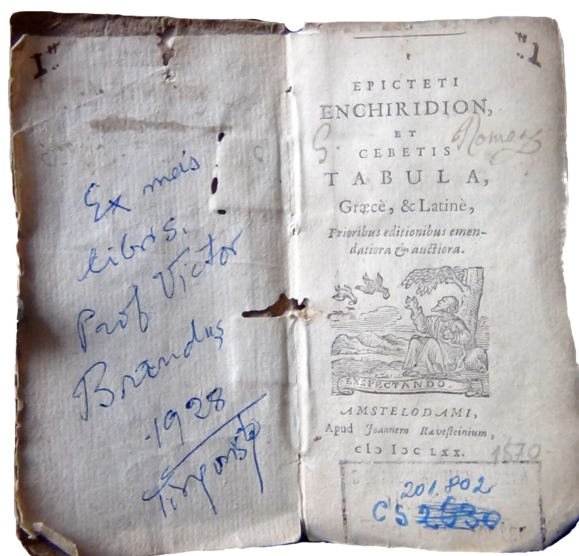
Biblioteca Județeană I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Carte străină de secol XVII în colecțiile Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Între colecțiile Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița o valoare deosebită o are colecția de carte bibliofilă. Cele 83 de lucrări ale colecției, expertizate de un evaluator acreditat, includ atât carte veche românească susceptibilă de a figura în Patrimoniul Cultural Național, cât și numeroase cărți publicate în marile centre tipografice europene ale epocii moderne: Amsterdam, Lausanne, Londra, Napoli, Paris, Veneția, Viena. O bună parte dintre aceste valori bibliofile sunt, conform modei epocii, reeditări ale operelor clasicilor antichității, mai puțin interesante pentru bibliofili, fiind ediții comune, tipărite în condiții grafice modeste, cu legătură ieftină (carton), pentru a răspunde cerințelor pieței epocii. Întâlnim astfel reeditări de secol XVIII din Horatius, Ovidius, Seneca, Terentius, Tacitus și Cicero. Multe altele sunt însă lucrări care au făcut vâlvă prin teoriile prezentate în epocă, ediții complete ale unor autori cunoscuți, tratate de specialitate sau beletristică contemporană gustată de publicul perioadei. Articolul de față analizează două astfel de lucrări, ambele publicate la Amsterdam în secolul al XVII-lea, adresându-se unor categorii de public distincte, reprezentative pentru epoca în care au fost tipărite: publicul interesat de filosofia antichității și publicul interesat de dezbaterile filosofico-teologice contemporane.

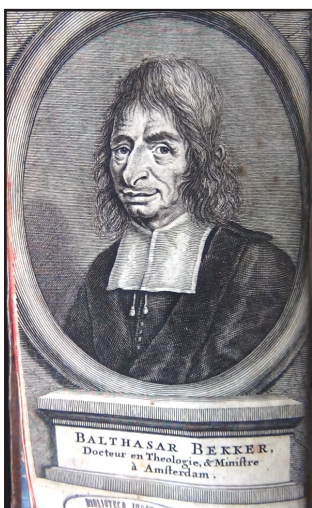
Epicteti enchiridion, et cebetis tabula, Græcè & Latinè, Prioribus editionibus emendatiora & auctiora este cea mai veche lucrare străină deținută în colecțiile noastre. Cartea grupează *Enchiridionul* lui Epictetus și *Tabula* lui Cebes din Teba în limba greacă, având în paralel traducerea în limba latină și note de Joannes Daniel Snecanus. Este tipărită la Amsterdam, de către Henrici & Theodori Boom în 1670. *Enchiridion* este un scurt manual de precepte

practice compilat de istoricul Arrian din Nicomedia, discipol al filosofului stoic grec Epictetus (c.55-135), în secolul al II-lea. Cartea a fost considerată utilă mai multe secole la rând, atât de către creștini, cât și de către păgâni, cunoscând numeroase ediții și fiind folosită în unele școli. *Tabula* atribuită lui Cebes din Teba (c.430-350 î.Hr.), discipolul lui Socrate, este o interpretare a vieții, reprezentată alegoric sub forma unei tabule (tablete) cu simboluri ce trimit la pericolele și ispitele ei. A fost tradusă masiv în arabă și limbile europene și publicată deseori împreună cu *Enchiridionul* lui Epictetus. Exemplarul nostru este prima ediție a acestei lucrări cvasiminiaturale (depășește standardul de 3 țoli) și a aparținut profesorului dâmbovițean Victor Brânduș, purtând ex-librisul autograf al acestuia. Considerată un exemplu interesant de la începuturile tipăririi miniaturale, lucrarea include și unul dintre cele mai vechi frontispicii gravate de celebrul ilustrator Romeyn de Hooghe (1645-1708). Format 11 cm x 6,2 cm, dimensiune bloc carte 11 cm x 5,8 cm, copertă de carton. Pagini: [2]f, 378.

Le monde enchanté ou Examen des communs sentimens touchant les Esprits, leur nature, leur pouvoir, leur administration, & leurs opérations et Touchane les éfets que les hommes font capables de produire par leur communication & leur vertu. Este traducerea în limba franceză a lucrării teologului olandez Balthasar Bekker, *De betoverde weereld/ Lumea vrăjită*. Bekker (n.20 Martie 1634, Metslawier – d.11 Iunie 1698, Amsterdam) a fost pastor în Olanda și adept al filosofiei lui Descartes. Susținând că teologia nu este incompatibilă cu filosofia, a fost acuzat de socinianism și anchetat pentru opiniile sale. S-a remarcat prin predicile contra superstițiilor (în special cele legate de vrăjitorie). Cele mai importante lucrări ale sale sunt: *Lumea vrăjită* (1691), tradusă în limbile franceză (în 1694 și publicată în 4 volume), engleză și germană (1695) – în care respinge opinia populară asupra influenței

diavolului – și *Cercetare asupra cometelor* (1683) – în care combate prejudecățile vulgului asupra influenței maligne a cometelor. *Lumea vrăjită* a provocat controverse la momentul apariției, autorul pierzând poziția de lider al Bisericii Reformate Olandeze din Amsterdam. În final,

LE MONDE ENCHANTÉ

OU
Examen des communs sentimens touchant les Esprits, leur nature, leur pouvoir, leur administration, & leurs opérations.

E T
Touchant les éfets que les hommes sont capables de produire par leur communication & leur vertu,

Divisé en quatre Parties

PAR
BALTHASAR BEKKER,
Docteur en Théologie, & Pasteur à Amsterdam.

Traduit du Hollandois.

A A M S T E R D A M,
chez PIERRE ROTTERDAM,
Libraire sur le Vygendam

compasiunea sa pentru femeile persecutate sub acuzația de vrăjitorie și argumentația că rațiunea este la fel de importantă în religie ca și credința au prevalat. Exemplarul deținut de noi reprezintă tomul I al traducerii în franceză a primei lucrări, tipărită în 1694 la Pierre (Pieter) Rotterdam, librar de pe Vygendam, Amsterdam. Lucrarea include o gravură cu portretul autorului și o epistolă, adresată doctorului în medicină Jean Winter, fost deputat al provinciei Frisia, cu semnătura autografă a lui Bekker. Format 14,2 cm x 8 cm, dimensiune bloc carte 13,8 cm x 7 cm, copertă piele-carton. Pagini: [134], 378, [4].

Alexandru Ștefănescu

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

REMEMBER

CHRISTACHE GEORGESCU – PREOCUPĂRI ISTORICE ȘI CULTURALE

Profesor, istoric, istoric al culturii, publicist, avocat și politician, se naște la 1876 în satul Bolovani, comuna Cornățel, județul Dâmbovița.

După cursuri primare în satul natal, cele gimnaziale și liceale la Târgoviște. Absolvent al Facultății de Litere, Secția istorie-geografie precum și al Facultății de Drept din București. Pentru o perioadă de timp, avocat în baroul Dâmbovița, apoi până la pensionare (1935) profesor de istorie-geografie la Gimnaziul „Ienăchiță Văcărescu”. Director al acestuia între 1903-1905 și 1907-1910.

S-a implicat în viața culturală a orașului, întreținând prin conferințe, articole publicate în reviste și ziare, interesul pentru cultură. Dintre acestea: „Către ideal spre patriotism”, „Cuza-Vodă”, „Discurs la legea agrară”, „Credința în Dumnezeu”. Pe lângă preocupările istorice și culturale și-a expus pe cele culturale în lucrarea „Creșterea și instrucțiunea copiilor la români”. Susține înființarea unor biblioteci sătești în Râzvad, Potlogi, Nucet. S-a preocupat de creșterea fondului de publicații și extinderea spațiului bibliotecii gimnaziului târgoviștean. Director al ziarului „Amicul poporului” (1913), colaborator la „Amicul țăranului” (1921-1924), „Viitorul Dâmboviței” (1930-1937). Deputat (1919-1920) și senator (1920-1921) în Parlamentul României. Membru al Comisiei interimare a orașului Târgoviște. Se stinge din viață pe 1 august 1945 în satul natal.

În „Graiul Dâmboviței” (1924) afirma că: „Din citirea unei cărți bune capeți o liniște sufletească, o mângâiere, în diferitele greutăți și necazuri, alegând pe cele folositoare”. De asemenea, în prefața lucrării „Matei Basarab” (1937), publicată fragmentar în „Graiul Dâmboviței” și apoi în volum (1937) ne dezvăluie că dorește ca: „Luând cunoștință de înțelepciunea și de faptele strălucite ale lui Matei Basarab, precum și de înflorirea și propășirea de altădată a Târgoviștei, aceasta să

ne fie un îndemn pe de o parte a ne iubi trecutul, iar pe de alta de a da mai multă atenție și de a arăta mai multă solitudine acestui oraș, ce a fost odinioară Capitala și depozitarul măririi strămoșești”.

După opinia sa: „Stăpânirea lui Matei Basarab reprezintă în trecutul nostru cea mai frumoasă înflorire în privința religiunii, limbei și culturii românești și înfățișează în același timp și o mare însemnătate politică, prin faptul că ea s-a rostit ca o împotrivire față de Greci, cari amestecau domniile, stricau obiceiurile și despuiau țara”.

În 1939 „În fața furtunei dezlănțuite în Europa, în fața războiului distrugător, ce s-a încins pe pământul continentului nostru” a tipărit lucrarea „Patriotismul, ce se dorea, un îndrumar al ideii de patrie”, în concepția sa „Patriotismul nu este o iubire contemplativă și stabilă, ci este o lege de obligațiune și sacrificii mutuale zilnice, este o virtute pozitivă și de acțiune”: „Trebuie să nu lăsăm, să se stingă flacăra patriotică; ea să lumineze toate faptele noastre; ca și lampa vestalelor, să ne aducă veșnic aminte datoriile noastre. Patriotismul nostru să nu adoarmă în noi niciodată”.

O lucrare interesantă din punct de vedere al documentării, precum și a analizei funcționalității este „Biblioteci publice” (1931). Rămâne ca o contribuție la istoria bibliotecilor. Determinant este, în opinia sa, statutul profesional în domeniu, pentru că: „țările care se îngrijesc de cultura poporului, care au biblioteci pun mare preț pe pregătirea bibliotecarului”. Încearcă o clasificare a bibliotecilor: cele vechi românești, de știință și literatură pentru oamenii cărțurari, de specialitate și cele populare.

Bibliotecile publice în accepțiunea sa sunt: „o verigă însemnată în viața intelectuală a unei țări, aceste tezaure de mare preț au fost înființate și folosite aproape peste tot”. Sunt imperios necesare „pentru infiltrarea gustului de citit în popor, pentru

procurarea cărților necesare tuturor, pentru continuarea și înmulțirea cunoștințelor dobândite prin școli”, fiind datori „să le dăm o mai mare dezvoltare și înflorire”. Ideile expuse sunt de o mare actualitate și în zilele noastre.

Rămâne o personalitate a Târgoviștei primelor decenii ale secolului al XIX-lea.

Scrieri:

Biblioteci publice. Târgoviște, Tipografia și Legătoria de cărți „Dâmbovița”, Elena, I. Gh. Pârvulescu, 1931; *Matei Basarab.* București, Tipografia ziarului „Universul”, 1937; *Patriotismul.* București, Editura Noastră, 1939.

Referințe:

Liceul „Ienăchiță Văcărescu”: monografie. 1874-1974. Târgoviște, Casa Corpului Didactic Dâmbovița, 1974, p. 88; Brânduș, Victor. *Figuri de cărturari și artiști în Târgoviște.* Târgoviște, Casa Corpului Didactic Dâmbovița, 1982, p. 35-42; Petrescu, Victor. *Dicționar de literatură al județului Dâmbovița. 1508-1998.* Târgoviște, Editura Bibliotheca, 1999, p. 101-102; *Enciclopedia orașului Târgoviște,* ediția a II-a revăzută și adăugită. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2012, p. 244; Buluță, Gheorghe; Petrescu, Victor; Vasilescu, Emil. *Bibliologi români. Dicționar.* Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2011, p. 108.

Victor Petrescu

TABLETA DE SCRITOR

Costache Olăreanu și Târgoviștea

Prozatorul, poetul, eseistul, publicistul se distinge în peisajul literar românesc prin rafinamentul și intelectualismul demersului său, eleganță comportamentală și umor de cea mai bună calitate. A avut o existență plină de vicisitudini, asemănătoare multor familii de intelectuali de după cea de a doua conflagrație mondială. Se naște la Huși (1 iulie 1929) în familia avocatului Gheorghe Olăreanu, viitor prim-procuror al Parchetului Dâmbovița și deținut politic ca fruntaș țărănist (1945-1947). Între 1939-1945, este elev la Târgoviște fiind coleg cu Radu Petrescu și Mircea Horia Simionescu cu care va lega o prietenie de o viață, constituind de altfel grupul cunoscut sub denumirea „Școlii de la Târgoviște”. Aceștia vor scrie reviste-manuscris într-un singur exemplar (*Apollo Literar* al lui al lui Costache Olăreanu; *Cântece noi* – Radu Petrescu; *Carnet Literar* – Mircea Horia Simionescu, dar și *Orașe de nikel*; *Spada*). Revine în orașul natal (1945), unde termină liceul (1848). În volumul „*Poezie și autobiografie. Micul Paris*” (București, Editura Cartea Românească, 1994) sunt „paginile unei autobiografii, oprită însă la primii 20 de ani”. Se regăsesc gânduri memorabile despre Târgoviștea copilăriei și adolescenței, fiind elev de școală primară (clasa a IV-a), apoi gimnaziu, intrarea la liceu. Dintre aceste savuroase amintiri redăm câteva. (V.P.)

Târgoviștea arăta atunci ca o metropolă. Cel puțin, pentru mine. Nu mai văzusem case atât de înalte și frumoase, străzi lungi și bine pietruite, ba unele și cu asfalt. Iar faptul că avea canalizare și nu mai trebuia ca mama să mă trimită cu gălețile după apă ținea de domeniul fantasticului. Aveam baie și closet în casă — un summum al

confortului. Locuința de la Limburg avea camere mari și înalte, cu ferestre largi, ceea ce nu întâlneam la Huși, unde doar domnul Mitache și încă vreo doi-trei bogățani dispuneau de astfel de spații. Iar faptul că în oraș se afla o școală de cavalerie, un regiment de tancuri și, în apropiere, la Mănăstirea Dealu, un liceu militar, făcea ca

duminicile străzile să fie pline de cele mai frumoase, și mai colorate uniforme.

Dar să revin la Târgoviște. Orașul pe-atunci avea un farmec deosebit. O mică Florență valahă, cum o comparăm împreună cu prietenii mei. Nu era nicio exagerare, dacă simțeau mai ales aerul ce se lipea într-un anume fel de zidurile vechi, vegetația ce ascundea câte o minune arhitectonică, vizibilă la câte o răbufnire de vânt, cerul cu mișcări largi de nori, ploile care aveau ceva medieval, pentru că se și așterneau pe acoperișuri înverzite de vremuri sau răsunau pe acoperișurile unor biserici de demult.

N-aș putea spune când am început să scriu poezii. Să ai doar 5 și 6 la română, ba chiar să rămâi corijent în clasa a II-a, și să începi, la o vârstă timpurie, să faci literatură — trebuie să recunoașteți că a fost o performanță. Autorii morali dar și „materiali” ai precocii mele vocații au fost Radu Petrescu și Mircea Horia Simionescu. Nu știu când jocurile noastre „de-a bățăliile”, în care, ca totdeauna, Radu era cel mai ingenios, s-au transformat în... literatură. Și nu poezii disparate, ci „volume” și „reviste” la care trudeam ore și zile în șir. Revista lui Radu se chema „Cântece noi”, a lui Mircea, „Carnet literar”, ale mele, apărute cam la un an după cele două, „Apollo” și „Orașe de nikel”. Cei doi m-au întrecut însă totdeauna la forma de prezentare. Nu-i vorbă, aveau și un scris mai frumos și mai ordonat decât al meu. Iar punerea „în pagină” pe care o făcea Radu nu era egalată de nimeni.

Jocurile noastre aveau un repertoriu foarte variat: de la trasul cu praștia și luptele din „Grădina cu Duzi”, până la construirea de redute, iarna, în curtea din Pârvan Popescu, bățăliile cu capace de bere și cutii de chibrituri, la care lua parte și Radu, emiterea de bilete de bancă (pentru asta ne ajutam de niște litere mobile), comunicarea cu oglinzi de pe acoperișuri, confecționarea de cataloage de școală, aidoma celor mânuite de profesorii noștri, și multe altele. Confecționarea de reviste literare a venit aproape de la sine. Ea a durat până prin '47, deci până în preajma intrării noastre la facultate. Un joc precum atâtea altele?

Posibil. Dar ce vreau să mărturisesc aici cu toată franchețea e că momentul în care Radu m-a „debutat” în revista lui, „Cântece Noi”, nu a egalat în niciun fel debuturile mele ulterioare în revistă sau în volum.

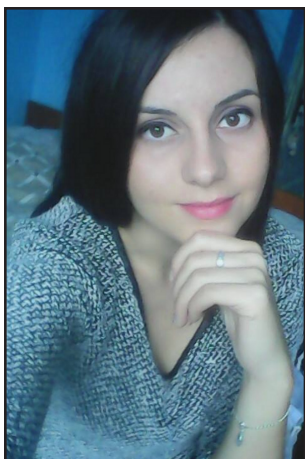
Un profesor de română, poet și epigramist, Ion Calboreanu, deschisese o librărie în capătul „Centrului”. Așa i-am descoperit pe Bacovia, pe Blaga, pe Arghezi, pe suprarealiști, am putut să citim pe Anatole France (autor foarte gustat în epocă și căruia Radu i-a și dedicat o poezie care începea așa: „Îl iubesc suficient pe Anatole France”), apoi pe Esenin, Whitman, Beaudelaire. Dar și pe „Doctor Ygrec”, obscurul autor care scosese niște broșurele despre Freud, Einstein ș.a. Era epoca lui Coué și a metodei sale de autosugestie și-mi amintesc cum, la sfatul unuia dintre profesori, îmi făcusem niște cartoane răspândite prin toată casa și pe care scrisesem astfel de îndemnuri: „Fă-ți temele din timp și cu maximă atenție!”, „Respectă-ți programul cu strictete!”, „Încearcă să memorezi în fiecare zi câte o poezie!” ș.a.m.d. După cum se poate vedea, de mic îmi plăceau lozincile.

Tot Calboreanu avea să organizeze, la *Sala de Arme*, întâlniri cu scriitori. Astfel, am avut ocazia să-i ascultăm pe Ionel Teodoreanu, Gala Galaction, Radu Gyr, Victor Eftimiu, Ion Th. Ilea, Ion Minulescu. Doamne, ce spectacole erau! Învățam atunci că un scriitor nu e numai un om retras la masa lui de lucru, dar și o persoană publică, cu un succes nebun, care arborează pălării extravagante, se poartă într-un anumit fel, e învățat să urce pe scenă și să subjuge publicul. Poate de aceea, pentru a ne distanța de restul muritorilor, ne-am confecționat toți trei, din niște nasturi negri, insigne pe care scrisesem „Sans mémoire” și pe care le purtam la butonieră. Era și semnul că nu mai recunoșteam nici o autoritate, mai ales pe cea a profesorilor de română, tiranică și îngustă la minte. Printre altele, îmi amintesc cât de revoltați am fost când, în manualul de Nedioglu, ajungând la literatura contemporană, am văzut cât de masacrați erau Arghezi și Bacovia, idolii noștri.

(Din vol. „Poezie și autobiografie. Micul Paris”, București, Editura Cartea Românească, 1994)

TINERE CONDEIE

Cu ce drept?

Cum aş putea eu, ca ființă venită pe această lume odată cu bucuria părinților mei, să îmi doresc deodată să nu mai fiu? Cum m-aş putea gândi vreodată că nu am nici un scop de a trăi, că viața este doar un nor de fum în care sunt o simplă umbră? Cu ce drept nu m-aş mulțumi de familia în care am crescut, unde viața mea însăși a crescut, m-am format, am ajuns

eu? Cine ar putea sa-mi spună vreodată că sunt inutilă, când cei mai importanți oameni din viața mea îmi spun că sunt utilă, că sunt un om bun și pot merge mai departe? Aș spune toate aceste lucruri, ca pe o muștrare, celor care nu mai văd un viitor, care nu mai prind de mână speranța, pentru care iubirea de sine a dispărut. Unui om orb îi place să citească, să călătorească, cu toate că nu poate vedea. Un om paralizat încearcă, sub greutatea propriului corp inert, să își zâmbească atunci când îl privești. Oamenii imobilizați la pat iubesc momentele când pot vedea, după mult timp, luna. De ce? Pentru că numai ei pot aprecia cu adevărat lucrurile aparent mărunte, intrate în sfera obișnuitului. Avem tot ce ne trebuie, însă ce ne lipsește este un suflet cu adevărat deschis în fața frumosului, a liniștii și divinității. Avem cu toții sentimente, gânduri neîmpărtaşite poate, iubiri pierdute, iubiri ascunse, dezamăgiri sau chiar tragedii... Oamenii trebuie să fie înțeleși în esența lor, nu sunt doar niște obiecte de cercetare ale psihologilor, nu sunt rezultatul unor teorii bine stabilite și nu au fost creați după formule. Nu își trăiesc viața după reguli stricte, scrise, fără să facă un pas în lături, ci ei simt! Trăirile unui om te pot speria dacă ai încerca să pătrunzi puțin în sufletul lor, să înțelegi de ce este cel de astăzi! Cu toții am pierdut oameni, acei oameni cărora le-am oferit mult și le-am înapoiat puțin... Sau chiar aceia care ne-au oferit mult și noi nu am știut să îi apreciem... Însă, adevărul e cea mai importantă persoană pentru noi înșine ar trebui să fim chiar noi, iar sufletul nostru-cel mai bun prieten. Ia-ți o clipă liberă, stai singur pe o bancă, cu sufletul tău, beți o cafea și vorbiți. Întrebați-vă ce vă lipsește, ce dureri

aveți, pe cine vreți înapoi și pe cine lăsați să plece. Doar împreună veți afla răspunsul! Nu fii rău! Lasă-i pe ceilalți să facă ce vor, să plece, să te rănească. Tu stai acolo cuminte, mereu își vor aminti de un suflet bun! Cine vrea să fie cu adevărat lângă tine, va rămâne orice ar fi și dacă alege altceva, de ce să-l oprești? Însă ai grijă să închizi bine zăvorul inimii în urma acestor plecări, pentru că se scurge câte puțin din ea de fiecare dată! Ne rugăm, privind cerul, să aflăm ce căutam de fapt și rămânem dezamăgiți dacă nu găsim răspunsurile când vrem noi. Bieții de noi, dacă am ști că nu trebuie să se întâmple totul când vrem noi... De-am fi capabili să așteptăm puțin... Stăm cu privirea sper cer, ca un copac înalt. Diferența dintre noi și copaci este ca oamenii, privesc sus când au pierdut orice nădejde, orice urmă de fericire, iar după ce primesc, își pleca din nou capul. Copacul, care probabil se roagă pentru un strop de apă, sau o buchiță de soare, rămâne în continuare cu coroana ridicată... Mulțumire...

Violonist al străzii!

Același drum spre casă, aceleași clădiri, aceeași natură, gânduri peste gânduri, zâmbete amestecate cu amar. Un cerșetor la un colț de stradă, stătea cu capul plecat, probabil de rușine, probabil de tristețe, sau de renunțare la tot. M-am oprit lângă el, și am observat o vioară, ascunsă într-o pungă veche, murdară și singurul lucru pe care îl avea, de fapt.

Cântați?

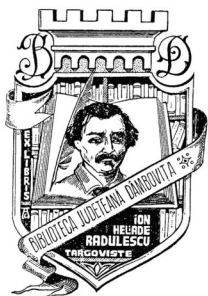
Nicio reacție, același cap plecat. Parcă o resemnare a unei vieți pierdute. Rămăsese parcă doar un corp gol, așteptând o ultimă clipă. Acea putea fi ultima...

Am cântat... a răspuns el într-un final... A fost singurul meu vis, să fiu violonist. Nimic mai mult! Dar cu toate astea, am ajuns aici, murdar, disprețuit și marginalizat. A început să cânte o melodie tristă... Sunetele curgeau mângâietor urechii trecătorilor... Cu toții erau uimiți de omul pe care îl ocoliseră atâta timp.

Ei bine, un vis nu se termină niciodată! Oriunde te-ar conduce el. La nebulie, pe culmile succesului, sau în noroi.... El nu va avea sfârșit! a concluzionat acesta, cu o licărire în ochi... Cineva îl apreciasse...

Julia Alexandra Predescu

Studentă în anul II la *Facultatea de Științe Politice, Litere și Comunicare*, Specializare Litere și voluntar al Bibliotecii Județene „I.H. Rădulescu” Dâmbovița

Principala bibliotecă publică a județului, pune la dispoziția utilizatorilor un fond de aproximativ 330.000 documente: cărți, periodice, materiale audio-video și non-publicații. Instituția servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, asigurând accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri.

SERVICIILE

- Serviciul Relații cu publicul, animație culturală și informare bibliografică
- Compartiment Dezvoltare, evidență, prelucrarea colecțiilor
- Compartiment Coordonare metodică și formare
- Compartiment IT
- Compartiment Financiar-contabil
- Compartiment Resurse umane și juridic

Secția de Împrumut pentru Adulți „Mircea Horia Simionescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar cu caracter enciclopedic;

- Permite accesul liber la raft;
- Practică împrumutul la domiciliu;
- Organizează rafturi tematice de recomandare și prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile bibliotecii.

E-mail: imprumutadultisectie@yahoo.com

Secția Periodice-Legislație / Informare bibliografică „Elena Văcărescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de volume cuprinzând periodice românești și străine din anul 1965 până în prezent. Oferă:

- colecțiile complete ale mai multor publicații periodice;
- consultarea ziarelor și revistelor în sală de lectură cu 16 locuri;
- acces la baza de date de legislație Lex Navigator;
- consultarea Monitorului Oficial on-line, a colecției de legi, anuarelor bibliografice și statistice;
- imprimarea documentelor legislative.

E-mail: sectiaperiodice@yahoo.com

Secția Colecții Speciale „Constantin Cantacuzino”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond de documente vechi, rare, bibliofile.

– Fondul secției este compus din: carte veche românească și străină; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița);

– Condiții de studiu în sală special amenajată cu 10 locuri, dotată cu aparat pentru studierea microfilmelor.

E-mail: colectiispeciale@yahoo.com

Secția Multimedia-Internet „Nicolae Grigorescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniul artelor, precum și documente multimedia (CD-uri, DVD-uri, discuri, casete audio și cărți Daisy pentru persoanele cu deficiențe de vedere);

– Oferă:

- acces gratuit la Internet pe 10 stații de lucru;
- vizionări de filme artistice, documentare, desene animate pe 4 stații de lucru;
- redactare, imprimare și scanare de documente;
- acces la soft-uri educative și cursuri de învățare a limbilor străine.

E-mail: sectia_de_arta@yahoo.com

Centrul de informare comunitară și europeană – Europe Direct Târgoviște

– acces la informații, consultanță privind legislația, politicile, programele de finanțare ale UE la sediu și prin intermediul site-ului www.edtargoviste.ro;

– posibilitatea cetățenilor de a comunica instituțiilor U.E. reacțiile lor sub forma unor întrebări, opinii și sugestii;

– calculatoare cu acces gratuit la Internet;

– acces liber la publicații gratuite;

– informații OSIM;

– informații culturale;

Contact: Telefon: 0345100581;

Fax: 0345100582;

E-mail: office@edtargoviste.ro

www.edtargoviste.ro

Secția Carte Tehnico-Științifică „Nicolae Ciorănescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniile: informatică, inginerie, medicină, construcții, industrie, agricultură, știință, economie;

– Permite accesul liber la raft;

– Practică împrumutul la domiciliu.

E-mail: sectiatehnica@yahoo.com

Secția Carte în Limbi Străine

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar în limbile: franceză, engleză, spaniolă, italiană, bulgară, rusă, germană, din toate domeniile cunoașterii;

– Practică împrumutul la domiciliu.

Filiala pentru Copii

„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”

(Str. Calea Domnească, Nr. 8)

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte adecvat publicului tânăr.

– Acces gratuit la Internet pe 4 stații de lucru;

– Împrumut la domiciliu;

– Vizionări de filme și desene animate.

E-mail: sectiapentrucopii@yahoo.com

Sala de Lectură „Grigore Alexandrescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond enciclopedic de documente.

– Oferă:

• condiții de studiu în sală specială, cu 35 de locuri;

• posibilitatea de a fotocopia din documentele consultate impuse de regulament.

E-mail: lecturabjdb@yahoo.com

Periodic, biblioteca organizează, la sediile proprii sau ale partenerilor, programe culturale, de informare sau de recreere destinate tuturor categoriilor de vârstă.

VACANȚĂ LA BIBLIOTECĂ

(29 iunie – 4 septembrie 2015)

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
"Ion Heliade Rădulescu"
DĂMBOVIȚA

VACANȚĂ LA BIBLIOTECĂ

29 iunie – 4 septembrie 2015

Săptămâna 1

Luni	<i>Din tainele bibliotecii</i>
Marți	<i>Școala bunelor maniere</i>
Miercuri	<i>Puncte de interes în orașul nostru</i>
Joi	<i>Să comunicăm eficient</i>
Vineri	<i>Dansăm și ne distrăm</i>

Săptămâna 2

Luni	<i>Călătorie prin Europa</i>
Marți	<i>Logică, strategie, intuiție</i>
Miercuri	<i>Jocurile copilăriei</i>
Joi	<i>Posterul de vacanță</i>
Vineri	<i>Party la bibliotecă</i>

Programul activităților este identic pentru toate cele 5 grupe de elevi:

GRUPA 1	29 iunie – 10 iulie 2015
GRUPA 2	13 – 24 iulie 2015
GRUPA 3	27 iulie - 7 august 2015
GRUPA 4	10 – 21 august 2015
GRUPA 5	24 august – 4 septembrie 2015

SALONUL EDITORIAL

„Ion Heliade Rădulescu”. Ediția a XIV-a

(4-7 septembrie 2015)

MINISTERUL CULTURII
CONSILIUL JUDEȚEAN DĂMBOVIȚA
PRIMĂRIA MUNICIPIULUI TÂRGOVIȘTE
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "Ș. H. Rădulescu" DĂMBOVIȚA

SALONUL EDITORIAL

„Ion Heliade Rădulescu”

Ediția a XIV-a

Târgoviște, 4 - 7 septembrie 2015

Piața „Mihai Viteazul” din Târgoviște
Salonul este deschis între orele: 10⁰⁰ - 21⁰⁰

